

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060106

DOM
2018-11-29
Stockholm

Mål nr
M 11385-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-11-08 i mål nr M 3765-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Lomma kommun
234 81 Lomma

2. Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun
234 81 Lomma

Motpart

Habo Golf AB, 556284-9496

Ombud: Advokaten M B

SAKEN

Ansökan om lagligförklaring och tillstånd enligt miljöbalken för bibehållande, återställande och anläggande av vallar inom fastigheten XXX i Lomma kommun m.m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

Dok.Id 1449074

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	Telefax 08-561 675 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	--	---------------------------------	---

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lomma kommun (kommunen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom på så sätt att ansökan om lagligförklaring avslås och att tillstånd inte ges till vattenverksamhet i form av tätning och höjning av befintliga vallar samt anläggning av nya vallar.

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom på så sätt att ansökan om lagligförklaring ska avslås och att tillstånd inte ges till vattenverksamhet i form av bortledning av vatten. Vidare har nämnden yrkat att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska godkännas.

Habo Golf AB (bolaget) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har framfört i huvudsak följande till stöd för sitt överklagande:

Lagligförklaring

Tillståndsplikt för markavvattning infördes i naturvårdslagen 1986. För att det ska vara möjligt att lagligförklara vallarna ska de bevisligen ha funnits på den aktuella platsen, i samma utformning, innan införandet av tillståndsplikten. I 2 kap. 1 § miljöbalken föreskrivs att verksamhetsutövaren har att visa att de förpliktelser som följer av kapitlet iakttas. Det är följaktligen bolaget som har bevisbördan för att vallarna har funnits på platsen innan tillståndskravet infördes och det saknas anledning att sänka beviskravet från det normala. Verksamhetsutövaren ska inte komma undan tillståndskravet endast med ett påstående om att vallarna funnits på platsen tidigare.

I den ursprungliga ansökan har det angetts att vallarna anlades på 1800-talet. Bolaget har uppgett att vallarna haft sin nuvarande utformning sedan 1950-talet. Det framgår inte vad bolaget grundar detta påstående på. Det finns inte några handlingar som stödjer påståendena. Inget faktaunderlag har presenterats över vallarnas tillkomst,

höjder, beskaffenhet eller utbredning historiskt. På flera ställen i utredningen i målet står det "enligt uppgift" kring olika påståenden om vallarna, utan att det framgår vem som står bakom uppgiften. Det bör rimligtvis krävas fotodokumentation eller annan dokumentation från olika år för att visa att vallarna anlagts som en permanent åtgärd.

På flygfoton som kommunen har kan man se att på 1940-talet fanns det inga invallningar. På flygfoton från 1965 respektive 1985 är det hydrologiska landskapet där golfbanan finns idag väsentligt annorlunda mot vad som framgår av ett flygfoto från 2016. Det är troligt att vallar på vissa ställen har uppstått på grund av rensning i Önnerupsbäcken och att vallarna vissa år ackumulerats runt stränderna och andra år flyttats ut på åkern. Eftersom syftet med vallarna inte har varit att avvattna omgivande marker har inte heller vallarna anlagts överallt eller kontinuerligt förstärkts, vilket hade behövts om vallarna ska ha den markavvattnade effekten som bolaget eftersträvar.

Grunden för att lagligförklara vallarna är knapphändig. Trots att det inte finns någon uppgift om höjden på de ursprungliga vallarna gör mark- och miljödomstolen bedömningen att nuvarande inmätta plushöjder på 160 cm är lagliga. Befintliga vallar med nuvarande höjder kan inte lagligförklaras utifrån den utredning som finns i målet. Som en följd av detta ska inte heller tillstånd ges till vattenverksamhet för tätning och höjning av befintliga vallar eller till anläggande av nya vallar.

Brister i miljökonsekvensbeskrivningen

Då vallarnas läge och utformning förändrats, byggts till och förmodligen även höjts i omgångar sedan 1950-talet så har även hydrologin i hela båtadsområdet förändrats. Att i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) utgå från dagens höjd på vallarna (som kanske inte är laglig) och jämföra med en total plushöjd på 160 cm är inte ett korrekt sätt att göra beskrivningen och leder till en felaktig konsekvensbedömning. I stället borde en utgångspunkt vara att inga vallar finns. Detta läge ska sedan jämföras mot dagens läge, respektive den ansökta höjden av 160 cm. Först då går det att se konsekvenserna fullt ut, både för markerna där golfbanan ligger och för omkringliggande fastigheter.

Översvämning

Scenarierna i den hydrauliska utredningen är valda på ett för bolaget gynnsamt sätt och ger inte en korrekt bild av konsekvenserna för dagens förväntade situationer och än mindre för situationer i ett förändrat klimat. Exempelvis kan man förvänta sig en större påverkan från havet framöver enligt SMHI:s senaste scenarier för storm i kombination med skyfall.

I stort sett hela golfbanan ligger på en tidigare våtmark och under översvämningen 2007 återgick markerna i princip till sin ursprungliga våtmarksutbredning.

Förutsättningarna för översvämningen 2007 var sådana att det hade regnat under en längre tid och alla marker och magasin var fyllda. Efter detta långa regn kom ett skyfall. Till följd av markernas oförmåga att ta emot mer vatten orsakade skyfallet stora översvämningar i hela Höje ås avrinningsområde. En konsekvensanalys av detta översvämningsscenario saknas i underlaget. Den hydrauliska utredning som bolaget har gett in visar inte konsekvenser som faktiskt inträffat ofta de senaste åren.

Översvämningar som den som inträffade 2007 är inte ett osannolikt scenario utan kan förväntas bli vanligare till följd av klimatförändringarna. Det är såväl utbredningen av översvämningarna som vattendjupet av dessa som ska beaktas i bedömningen av skada och risk.

Mark- och miljödomstolen för ett resonemang i domskälen kring tillkommande vattendjup på översvämmad mark för ett visst flödesscenario i ån och att omkringliggande marker består av tät lera vilket borde ge en snabb avrinning. Att det borde ge en snabb avrinning är inte korrekt. Det finns inte heller något stöd för påståendet i handlingarna. Runt golfbanan finns till övervägande del god lerhaltig odlingsjord. Sådan jord har snarare god vattenhållande förmåga även om infiltrationsgraden är låg.

Intresseavvägning

Önnerupsbäckens nedre del har störst översvämningrisk. Om inte vattnet kan rinna in på golfbanan vid höga flöden finns det risk för översvämningar på andra platser, till exempel i Lomma tätort, Önnerups by, bebyggelsen i Habo Ljung eller vid naturreservatet Haboljungs fure. Bolagets intresse av att kunna bedriva golfverksamhet

utan störningar av översvämningar torde knappast överväga de kostnader, skador och olägenheter som åtgärderna kan komma orsaka allmänna eller motstående enskilda intressen. Bolagets enskilda intresse måste dessutom vägas mot det allmänna intresset att skydda bebyggd mark från översvämning, bevara biotopskydd, värna om värdefull och produktiv jordbruksmark, skydda naturmiljön och motverka försämring av statusen för vattenförekomsten. Inte heller av denna anledning skulle det alltså vara rätt att lagligförklara befintliga vallar och ge tillstånd för tätning och höjning och anläggande av nya vallar.

Miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten

En förstärkt invallning kommer att försvåra möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vattenförekomsterna. Svämplanets funktion är en parameter i de hydromorfologiska bedömningsgrunderna som sedan ger ekologisk status. Det finns flera fiskarter och andra akvatiska organismer som behöver konnektivitet i sidled till vattensamlingar på svämplanet. I MKB:n görs endast en svag analys kring denna förutsättning. I enlighet med översvänningsdirektivet (2007/60/EG) borde man snarare arbeta med åtgärder uppströms och skapa utrymme för översvämningar. Att öka på invallningar är knappast i linje med detta.

Nämnden har utöver det som framförts i mark- och miljödomstolen tillagt i huvudsak följande till stöd för sin talan:

Fråga om marklov

Området ligger inom detaljplanelagt område. Det krävs enligt plan- och bygglagen (2010:900) marklov för schaktning eller fyllning som inom detaljplanelagt område avsevärt ändrar höjdläget. I detaljplanebeskrivningen framgår det att schaktningsarbeten inte bör genomföras utmed Önnerupsbäcken eller på sådant sätt så att avrinning och näringsläckage till Höje å och Önnerupsbäcken ökar. Enligt detaljplanen gäller vidare ett förordnande till skydd för landskapsbilden. I beslutet om skydd för landskapsbilden framgår det att vallarna vid Önnerupsbäcken inte får schaktas. Med tanke på detta är det inte säkert att marklov för åtgärderna kan ges.

Miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten

Nämnden har utvecklat sin talan på samma sätt som kommunen gällande miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten med följande tillägg: Det finns knappast skäl att klassa vattenförekomsten som kraftigt modifierat vatten enligt artikel 4:3 i vattendirektivet (2000/60/EG) på grund av golfbanan. Eftersom man har gett bygglov för golfbanan på ett svämplan som per definition bör vara en vattenverksamhet så får man anta att man har godtagit en viss risk för översvämningar.

Brister i miljökonsekvensbeskrivningen

Den MKB som mark- och miljödomstolen har godkänt är ofullständig. Det saknas redogörelse för konsekvenser för djur- och växtlivet till följd av planerade åtgärder såsom vattenuttag och schaktningsarbete.

Grod- och kräldjur

Området utgör en god livsmiljö för bland annat groddjur. Dessa är den djurgrupp som globalt sett är mest hotad. De är hårt anpassade till speciella typer av miljöer som håller på att försvinna. Inom och kring området har bland annat vanlig padda (*Bufo bufo*) noterats i större antal på och kring vägar. Vidare har man observerat vanlig groda (*Runa temporaria*) samt vattensalamander (*Triturus sp.*) av okänd art inom området. Fem av groddjuren är rödlistade och samtliga grod- och kräldjur är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845). Fridlysningen är till för att skydda djur- eller växtarter som riskerar att försvinna och innebär att man inte får döda, skada, fånga eller störa arterna. Man får inte heller skada eller förstöra de fridlysta djurens fortplantningsområden och viloplats. Arbetena inom området kan potentiellt störa groddjuren, dess fortplantningsområde eller viloplats. Detta kan rubba dynamiken inom en väl fungerade metapopulation.

Bolaget har hänvisat till det som framförts i mark- och miljödomstolen och tillagt i huvudsak följande till stöd för sin talan:

Lagligförklaring

Huruvida vallarna med nuvarande höjd och utformning varit på plats sedan 1800-talet eller sedan 1950-talet har ingen betydelse för lagligförklaringen. Bolaget har visat att

vallarna funnits på platsen väl innan 1986. Även av länsstyrelsens tillståndsbeslut för anläggande av golfbanan framgår att vallarna fanns på platsen innan 1986.

Länsstyrelsen anger på sidan 3 i sitt beslut att ”Förutsättningarna är dock att gödslingsytorna vid utslag och greener tätas samt att vallarna vid Önnerupsbäcken inte schaktas ned”. Det var således ett krav i tillståndet att vallarna skulle bibehållas.

Vallarna får därför anses ha tillkommit i laglig ordning. Den absoluta merparten av vallarna ligger, trots avsaknad av underhåll sedan golfbanan anlades 1989, på en nivå om i vart fall +1,6 meter. Av detta följer i sin tur att nollalternativet är dagens situation med befintliga vallar.

Översvämning

När det gäller framtida klimatförändringar med prognostiserade höjda havsnivåer och 100-årsflöden så har bolaget medvetet valt att lägga höjden på vallarna på en sådan låg nivå, +1,6 meter, att dämningseffekten av vallarna helt försvinner vid denna typ av scenarier. Den sökta höjden på vallarna är således endast till för att skydda golfbanan mot återkommande mindre översvämningar i närtid. En sådan översvämning som den som inträffade 2007 kommer även fortsättningsvis att innebära att golfbanan översvämmas i lika stor omfattning som det året.

Av en utredning som Sweco Environment AB gjort där Lomma kommuns VA-avdelning varit delaktig framgår att de restaurerade vallarna kring golfbanan som mest skulle medföra en höjd vattennivå i Lomma om ca 13 centimeter. Den höjningen bedöms endast medföra en liten påverkan på kommunens VA-ledningar, särskilt som VA-avdelningen medger att det inte finns kända problem i dagvattensystemen i centrala Lomma. Detta trots återkommande höga nivåer i Höje å och havet, vilka medför liknande eller högre vattennivåhöjningar än de som vallarna skulle medföra.

Intresseavvägning

Golfbanan omfattas av en detaljplan där markanvändningen är golfbana och dessutom är anläggningen tillståndsprövad 1989. En intresseavvägning har således redan gjorts av både kommunen och länsstyrelsen. Vad kommunen anfört i denna del ska därför lämnas utan avseende.

Bortledande av vatten

Vad gäller möjligheten att avleda överskottsvatten från golfbanan till Höje å så är denna möjlighet begränsad till som mest 4 000 m³/dygn eller 46 l/s och kommer ske under perioder med stora flöden i ån, som mest uppmätt till 33 m³/s under översvämningen år 2007. Under dessa förhållanden kommer avlett överskottsvatten endast att utgöra ett försumbart tillskott till flödet i ån. Med beaktande av det och som mark- och miljödomstolen anfört måste också risken för tillskott av föroreningar anses som försumbar. Det finns därför inte någon risk att avledande av överskottsvatten skulle kunna påverka vattnets status i ån negativt.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Kommunen och nämnden har inte tydligt pekat på i vilka delar MKB:n skulle brista. Bolaget anser att MKB:n med de kompletteringar som gjorts och med hänvisning till den sökta verksamhetens art och omfattning väl uppfyller de krav som ställs i 6 kap. miljöbalken i dess lydelse före den 1 januari 2018.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivningen

I MKB:n utgår det s.k. nollalternativet från dagens förhållande med vallarna i befintligt skick. Kommunen har invänt att nollalternativet i stället måste vara att inga vallar finns på platsen. Mark- och miljööverdomstolen har i domar den 14 juni 2018 i mål nr M 5874-16 och den 29 juni 2018 i mål nr M 11365-16, som gällde lagligförklaring och tillstånd till vattenkraftverk, funnit att det mest rimliga är att det s.k. nollalternativet utgår från de faktiska förhållandena på platsen. Mot bakgrund av att det har funnits vallar på platsen under mycket långt tid bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det saknas anledning att göra en annan bedömning i detta fall. Mark- och miljööverdomstolen instämmer även i övrigt i mark- och miljödomstolens bedömning att MKB:n tillsammans med övrig utredning uppfyller kraven i miljöbalken.

Lagligförklaring

Om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja

den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen (se 17 § lagen [1998:811] om införande av miljöbalken, MP). Frågan om lagligheten bedöms enligt de bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst (se 18 § MP).

Mark- och miljödomstolen har bedömt att de befintliga vallarna med inmätta plushöjder är lagliga enligt 1918 års vattenlag. Kommunen och nämnden har hos Mark- och miljööverdomstolen invänt att bolaget inte har presenterat tillräckligt faktaunderlag över vallarnas tillkomst, utbredning och höjd i ett historiskt perspektiv. De har vidare gjort gällande att det finns flygfoton som visar att det hydrologiska landskapet där golfbanan är belägen har varit annorlunda jämfört med idag.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det i MKB:n anges att vallarna i området anlades i slutet av 1800-talet, att de går att se på förrättningskartor, bl.a. Höje å vattenavledningsföretag av år 1899, men att det inte har gått att finna dokumentation på vallarnas ursprungliga storlek och konstruktionens uppbyggnad trots eftersökningar. Vid huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen har bolaget angett att vallarna fanns på platsen redan på 1950-talet. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning framstår denna uppgift som sannolik. Det kan konstateras att varken kommunen eller nämnden har gett in de flygfoton man uppger sig ha och att det således inte finns någon utredning som motsäger bolagets uppgifter om vallarna. Med beaktande av att bolaget förvärvade marken och vallarna först 1986 och att det innan dess inte har sökts något tillstånd eller liknande som skulle medföra behov av att upprätta ritningar över vallarna bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bolaget med den sammantagna utredningen har visat att det finns förutsättningar att lagligförklara de befintliga vallarna enligt 1918 års vattenlag.

Tillstånd till vattenverksamhet

Renovering av vallarna

Bolaget har begärt och fått tillstånd att täta och höja befintliga vallar samt att anlägga vissa nya vallar. Kommunen har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja tillståndet i den delen. Grunden för kommunens yrkande är i huvudsak densamma som kommunen anfört beträffande lagligförklaringen, dvs. kostnader,

skador och olägenheter som åtgärderna kan orsaka allmänna eller motstående enskilda intressen. Kommunen har därvid bl.a. menat att renoveringen skulle leda till värre översvämningssituationer än bolaget redovisat samt också motverka en förbättring av vattenkvaliteten i Höje å genom bristande konnektivitet i svämplanet.

Som sagts i avsnittet om MKB:n anser Mark- och miljööverdomstolen att utgångspunkten vid bedömning av ansökans konsekvenser bör vara vallarnas utseende idag. Av Sweco Environment AB:s hydrauliska utredning framgår att vid simulerade scenarier i form av 10-årsflöde och 100-årsflöde sker översvämning med i huvudsak 10-20 cm på fastigheter uppströms golfbanan. De där berörda fastighetsägarna har valt att inte överklaga mark- och miljödomstolens dom. I utlåtandet av DHI Sverige AB framhålls att MKB:n inte beaktar framtida klimatförändringar tillräckligt ingående. Det gäller särskilt det förhållandet att höjningen av havsnivån förväntas ske successivt och att det därmed uppstår scenarier som inte studerats. Bolaget har mot detta anfört att höjden på vallarna är vald så att en större översvämning redan idag skulle passera vallarnas krön och att de scenarier som uppstår genom en gradvis höjning av havsnivån endast marginellt förändrar situationen jämfört med redovisningen i MKB:n.

Mark- och miljööverdomstolen har gått igenom utredningarna i målet och på grundval av dessa funnit att de befarade skadeverkningarna inte blir omfattande med de ansökta åtgärderna och att de som kan uppstå i huvudsak går att motverka med föreskrivna skyddsåtgärder. Domstolen anser därför liksom mark- och miljödomstolen att hinder inte föreligger mot att ge tillstånd till invallningen.

Bortledande av vatten

Bolaget har vidare begärt att få tillstånd till bortledande av överskottsvatten från golfbanan. Nämnden har yrkat att tillståndet ska upphävas även i denna del och bl.a. anfört att bortledandet av vatten direkt till ån riskerar att tillföra näringsämnen som kan bidra till att den kemiska och ekologiska vattenstatusen i ån påverkas negativt. Höje å och Önnerupsbäcken har problem med övergödning och syrefattiga förhållanden. Den ekologiska statusen för vattenförekomsten är otillfredsställande och den uppnår inte god kemisk ytvattenstatus. Även havet drabbas av ökad övergödning.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att MKN för Önnerupsbäcken och Höje å Södra Västkustvägen-Önnerupsbäcken är god ekologisk status 2027 samt för Höje å Södra Västkustvägen – Havet god ekologisk potential 2027 och god kemisk ytvattenstatus till 2021 med undantag för vissa ämnen.

Av MKB:n framgår att behovet av att leda bort vatten torde sammanfalla med att det är allmänt höga flöden i ån samt att risk finns att växtnäringsämnen och bekämpningsmedel som sprids på golfbanan följer med vattnet som pumpas ut i ån. Det framhålls i MKB:n att denna risk kan minimeras genom att sprida tillsatser på ett behovsanpassat sätt, välja lämplig gräsart och lämpliga skötselmetoder. Vidare hänvisas till att en kontrollanalys inte påvisat aktiva substanser av växtskyddsmedel i dräneringsvatten inom golfbanan.

Mot bakgrund av att det i villkor 4 för tillståndet föreskrivs att kontrollprogrammet ska omfatta innehållet av föroreningar i det vatten som avleds till Höje å, bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bortledning av vatten till ån inte riskerar att äventyra MKN för berörda ytvattenförekomster. Mark- och miljööverdomstolen delar därför mark- och miljödomstolens bedömning att det inte finns hinder mot att ge det sökta tillståndet till bortledning av vatten.

Sammanfattningsvis ska således överklagandena avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 27 december 2018.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Per Sundberg, tekniska rådet Bengt Jonsson samt hovrättsråden Mikael Hagelroth, referent, och Ralf Järtelius.

Lina Tengvar har föredragit målet

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
3:5

Mål nr: M 3765-16

Rättelse/komplettering

Dom, 2017-11-08

Rättelse, 2017-11-14

Beslut av: tf. rådmannen Lars Svensson

Rättelse enligt 30 kap 13 § rättegångsbalken

I den sammanlagda ersättningen för rättegångskostnader som M Es huvudmän tillerkänts har felaktigt inräknats mervärdeskatt. Det belopp som M Es huvudmän tillerkänns för rättegångskostnader ska rätteligen vara 298 116 kronor exklusive mervärdeskatt, varav 229 500 kronor avser arbete och 68 616 kronor utlägg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-11-08
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3765-16

SÖKANDE

Habo Golf AB (556284-9496)

Ombud: Advokat M B

SAKÄGARE

1. A G
2. L G
3. T H
4. A H
5. B H

Ombud för 1-5
Advokaterna P B och M E

SAKEN

Ansökan om lagligförklaring och tillstånd enligt miljöbalken för bibehållande, återställande och anläggande av vallar inom fastigheten XXX , Lomma kommun, ävensom tillstånd att bortleda ytvatten ur Höje å för bevattning m.m.

Avrinningsområde: 91 N: 6173989,53 E: 378832,19

Dok.Id 407874

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00–16:00

DOMSLUT**Lagligförklaring**

Mark- och miljödomstolen lagligförklarar, med stöd av 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, befintliga vallar med nuvarande höjder enligt ansökan inom fastigheten XXX , Lomma kommun.

Dispens från markavvattningsförbudet

Mark- och miljödomstolen lämnar dispens, enligt 11 kap. 14 § miljöbalken, från förbudet mot markavvattning, för att reparera, återställa och nyanlägga vallar i syfte att skydda befintlig golfbana mot vatten.

Dispens från biotopskyddet

Mark- och miljödomstolen lämnar dispens, enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, att avverka tio stycken pilar på de platser som framgår av domsbilaga 1.

Som villkor för dispensen ska gälla att nedsågade trädstammar ska placeras ut inom fastigheten.

Mark- och miljödomstolen förordnar, enligt 16 kap. 9 § miljöbalken, att Habo Golf - för att kompensera intrånget - ska plantera minst tio nya pilar på annan plats inom fastigheten. Pilarna ska planteras på linje så att de kan utgöra en spridningskorridor.

Tillstånd till vattenverksamhet

Mark- och miljödomstolen lämnar Habo Golf AB tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalken, inom de positioner på kartbild som framgår av domsbilaga 2,

1. att utföra tätningsåtgärder av befintliga vallar där dessa har skadats,
2. att återställa befintlig vall på sträckan B-C och F-G till nivån +1,6 meter,
3. att anlägga en ny vall på sträckan A-B med en höjd av maximalt +1,6 meter att anslutas till befintlig vall,
4. att anlägga en ny vall på sträckan D-E (ca 20 m) med en höjd av maximalt +1,6 meter, att anslutas till befintliga vallar, samt

5. att per dygn avleda maximalt 4 000 m³ vatten från golfbanans dammsystem till Höje å norra gren (6174003, 378792 SWEREF 99 TM).

Villkor

För tillståndet ska följande villkor gälla.

1. De tillståndsgivna åtgärderna skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökan jämte bilagor eller i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet, såvida inte annat anges i denna dom.
2. Arbetsmaskiner som används i eller i direkt anslutning till vattendraget skall vara försedda med slangbrottsventiler. De smörj- och hydrauloljor som används skall uppfylla miljökraven i Svensk standard. Saneringsutrustning ska finnas lätt tillgänglig.
3. Anläggningsarbeten i vatten får inte utföras under perioden 1 oktober - 30 juni. Tillsynsmyndigheten får medge att arbeten som påbörjats får avslutas under tiden 1 – 8 oktober.
4. Det ska finnas ett kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Programmet ska omfatta såväl anläggningsarbeten som dokumentation av eventuella översvämningssituationer liksom innehållet av föroreningar i det vatten som avleds till Höje å.

Avslaget yrkande

Mark- och miljödomstolen avslår Habo Golf AB:s yrkande om tillstånd till vattenverksamhet att för bevattningsändamål bortleda ytvatten från Höje ås norra gren.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbetstid

De genom denna dom tillståndsgivna åtgärderna ska, vid risk att tillståndet annars förfaller, vara utförda inom tre (3) år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Ersättning för skada enligt 31 kap 16 § miljöbalken

Habo Golf AB ska till A G och L G, såsom ägare till fastigheten XYY, utge 20 000 kronor för skador till följd av ovan tillståndsgivna verksamhet inom en månad från det att denna dom vunnit laga kraft jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:365) från förfallodagen tills full betalning sker.

Habo Golf AB ska till A H, T H och B H såsom ägare till fastigheten XXY, utge 10 000 kronor för skador till följd av ovan tillståndsgivna verksamhet inom en månad från det att denna dom vunnit laga kraft jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:365) från förfallodagen tills full betalning sker.

Oförutsedd skada

Anspråk enligt 24 kap. 13 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada till följd av de tillståndsgivna åtgärderna, ska för att få tas upp till prövning, framställas till mark- och miljödomstolen inom femton (15) år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den i beslut den 23 september 2016 fastställda prövningsavgiften om 22 500 kronor.

Rättegångskostnader

Habo Golf AB ska betala ersättning för rättegångskostnader till

- a) Länsstyrelsen i Skåne län med 19 200 kr
- b) advokaten M Es huvudmän med 372 645 kr, varav 229 500 kr avser arbete, 68 616 kronor utlägg och 74 529 kr mervärdesskatt.

allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

ANSÖKAN

Bakgrund

Fastigheten XXX har en yta om ca 90 ha, vilken upptas av Örestads golfklubb. Vallarna på fastigheten anlades i slutet på 1800-talet i, som det måste förstås, syfte att skydda marken mot höga vattennivåer i Höje å. Med beaktande av att tillståndsplikt för denna typ av markavvattningsåtgärd infördes först efter införandet av vattenlagen (1983:291) får anläggningen med stöd av 18 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken anses tillkommen i laga ordning. Med beaktande av att bolaget avser att återställa, underhålla och i delar bygga till vallen söker dock bolaget i enlighet med 17 § nämnda lag lagligförklaring av vallarna.

Golfbanan har under de senaste åren varit utsatt för ett flertal översvämningar. En mycket stor översvämning inträffade under sommaren 2007. Härefter har det varit ett antal översvämningar av varierande omfattning år 2009, 2011, 2013 och 2014. År 2015 trängde vatten från Höje å in genom vallarna vid tre olika tillfällen. Skälet till detta är att vallar är otäta på ett stort antal platser. Vid andra tillfällen har åvatten runnit över vallarna på ett flertal platser där nivån på vallarna sjunkit på grund av marksättningar och bristande underhåll. Härtill kommer att de pilar som bolaget lät plantera i anslutning till vallen i början på 1990-talet har bidragit till att försämra vallarnas funktion. Även de senaste årens översvämningar har skadat vallarna på ett bestående sätt.

Marken kring golfbanan domineras av jordbruksmark i norr, öster och söder, medan det i väster finns rekreationsområden i form av Habo Ljung samt ett bostadsområde. Bostadsområdets dagvatten leds i dag in på golfbanan.

Habo Golf AB anmälde år 2014 till Länsstyrelsen i Skåne län att man avsåg att utföra underhållsåtgärder av vallarna i syfte att bättre kunna skydda golfbanan mot återkommande översvämningar. Länsstyrelsen förbjöd i beslut 2015 bolaget att utföra underhållsåtgärder m.m. på vallen utan föregående tillstånd. Ett beslut som fastställdes av mark- och miljödomstolen (mål M 1185-15).

Yrkande

Habo Golf AB yrkar att mark- och miljödomstolen lagligförklarar de inom fastigheten XXX befintliga vallarna vilka kringgärdar delar av golfbanan till nuvarande nivå, som framgår av underbilaga 4 till aktbilaga 60, samt ger bolaget tillstånd enligt miljöbalken att, inom fastigheten XXX, i skadeförebyggande syfte;

- a) Utföra tätningsåtgärder av befintliga vallar där dessa har skadats.
- b) Återställa befintlig vall på sträckan B-C och F-G på sätt markerats på kartbild (bilaga A till ansökan), till nivån +1,6 meter.
- c) Anlägga en ny vall på sträckan A-B till en högsta nivå om +1,6 meter på sätt som markerats på kartbild (bilaga A till ansökan) att anslutas till befintlig vall.
- d) Stänga av förbindelsen mellan damm vid hål Röd 5 och Höje ås norra gren genom att anlägga en ny vall på sträckan D-E (ca 20 m) med en höjd av maximalt +1,6 meter, på sätt som markerats på kartbild (bilaga A till ansökan) att anslutas till befintliga vallar,
- e) Vidare yrkar bolaget, för det fall att domstolen bedömer att nu sökta åtgärder utgör tillkommande markavvattning, att domstolen enligt bestämmelsen i 11 kap. 14 § 2 st miljöbalken meddelar dispens från det för Skåne län gällande generella förbudet mot markavvattning, samt, om nödvändigt, enligt 7 kap. 11 § miljöbalken meddelar dispens från biotopskyddet vad gäller påverkan på tio stycken pilar belägna på de platser som angivits på underbilaga 2 till aktbilaga 60.

Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen ger tillstånd att,

- f) Under perioden 1/5 till och med 30/9 varje år få bortleda ytvatten från Höje å till en volym av 1800 m³/d, dock maximalt 75 000 m³ för hela perioden, för bevattning av golfbanan. Intagspunkten är markerad U, på underbilaga 1 till aktbilaga 60.
- g) Under perioder med kraftig nederbörd eller snösmältning, från golfbanans dammar och ut till samma punkt i Höje å som anges under punkten f) ovan, avleda överskottsvatten i syfte att förhindra skador på golfbanan.

Bolaget yrkar avslutningsvis,

h) att mark- och miljödomstolen godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen,

i) att arbetstiden för ovan nämnda vattenverksamhet fastställs till tre år från laga kraftägande dom, samt

i) att tiden för framställande av anspråk i anledning av oförutsedd skada till följd av den sökta vattenverksamheten bestäms till 15 år räknat från arbetstidens utgång.

j) att sökanden inte ska vara skyldig att utan ersättning avstå från mer än en tjugondel av den vattenmängd som omfattas av tillståndet till verksamheten.

Förslag till villkor

Bolaget föreslår att följande villkor föreskrivs för tillståndet.

1. De sökta åtgärderna skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i ansökan jämte bilagor samt enligt vad bolaget i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.

2. (Återkallat).

3. Arbetsmaskiner som används i eller i direkt anslutning till vattendraget skall använda miljöklassade drivmedel och vara försedda med slangbrottsventiler. De smörj- och hydrauloljor som används skall uppfylla miljökraven i Svensk standard.

4. Anläggningsarbeten i vatten får endast utföras under perioden juli-september.

För arbeten som påbörjats inom nämnda period men som på grund av tekniska eller andra skäl inte kunnat färdigställas inom nämnda tidsperiod, får dock tiden för färdigställandet förlängas med som mest en (1) vecka.

5. Uttag av ytvatten för bevattning får inte ske då flödet vid uttagspunkten i Höje ås norra gren understiget medellågvattenföring.

Förslag till kontrollbestämmelse

- Innan uttag av ytvatten ur Höje ås norra gren får ske och så länge uttag sedan sker, ska bolaget låta uppföra och bibehålla en pegel (på ett avstånd om maximalt 3 meter) uppströms uttagspunkten i vattendraget med nivån för medelvattenföring väl markerad.

Kompensationsåtgärder

Sökanden åtar sig att kompensera de pilar som skadas genom att plantera andra träd i närområdet.

Rådighet

Habo Golf AB är ägare till fastigheten XXX och har därför sådan rådighet som krävs enligt 2 kap 1 § lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten.

Tidigare beslut

Länsstyrelsen i Malmöhus län har genom beslut den 7 februari 1989, inför anläggandet av den aktuella golfbanan, dels lämnat strandskyddsdispens och tillstånd enligt förordnandet om landskapsbildsskydd, dels lämnat vissa råd om försiktighetsmått m.m. enligt miljöskyddslagen.

Planfrågor m.m.

Golfbanan är detaljplanelagd. Detaljplanen antogs av kornmunfullmäktige 1991-01-31 och vann laga kraft 1991-11-14. Området är främst markerat som golfbana (Y). Önnerupsbäcken är markerad som vattenområde (u). Ytan närmast Höje ås huvudfåra är planlagd som naturområde (NATUR). Denna yta ligger utanför golfbanans användningsområde.

Samtliga nu sökta åtgärder kommer att utföras inom för golfbanan detaljplanelagt område.

Golfbanan berörs i dag av två riksintressen, riksintresset kustzon och riksintresset järnväg. Inget av dessa riksintressen bedöms påverkas negativt av bolagets sökta verksamheter.

I kommunens översiktsplan utpekas området Habo Ljung, inom vilket golfbanan är

belägen, som ett viktigt område för friluftsliv och rekreation. De sökta åtgärderna bedöms inte heller påverka dessa intressen.

Höje å omfattas av strandskydd. Önnerupsbäcken omfattas dock inte av strandskydd. De sökta åtgärderna kommer att utföras inom område som inte omfattas av strandskydd.

Södra delarna av golfbanan omfattas av det s.k. landskapsbildskyddet, en skyddsform som upphörde att gälla den 1 januari 1975. Skydd för landskapsbilden gäller dock enligt dåvarande övergångsbestämmelser fortsatt intill dess länsstyrelsen förordnar annat. Med beaktande av att nu sökta åtgärder i huvudsak avser återställande och reparation av en vid beslutet om landskapsbildskydd befintlig vallanläggning bedömer bolaget det som uteslutet att åtgärderna skulle kunna påverka landskapsbilden på så sätt som detta har definierats i beslutet.

Miljökonsekvensbeskrivning

Anläggandet av nya vallar och reparation och underhåll av befintliga vallar kommer uteslutande att ske från och inom golfbanefastigheten XXX . Arbetena kommer att ske med grävmaskin och lastfordon vilka genererar visst buller. Arbetena kommer dock att utföras dagtid och bullret bedöms inte som störande utanför golfbanan. I syfte att hålla vallarna täta kommer dessa vid behov att förbättras genom fyllnad med lera eller genom att det slås en mindre spånt i mitten av vallen. På toppen av vallen kommer matjord att läggas vilken sedan besås med gräs på så sätt som det redan ser ut i dag. Där det behövs kommer pilträd som i dag medfört skada på vallen att tas bort. För de träd som tas bort kommer kompensation att ske genom plantering av nya träd. Lera för tätning av vallen kommer att om möjligt tas ut inom golfbaneområdet.

Det sökta bevattningsuttaget ur Höje ås norra gren, uppgående till som mest 75 000 m³ under perioden den 1 maj till den 30 september, dock maximalt 1 800 m³/d, bedöms inte påverka de akvatiska förhållandena i vattendraget. Uttaget bedöms

minska flödet i vattendraget med som mest ca 6 % vid medellågvattenföring. Utförda simuleringar visat dock att vattenytan i vattendraget inte sänks av eftersom vatten från Höje ås huvudfåra kompenserar uttaget.

Höje å och Önnerupsbäcken är ytvattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer. De sökta anläggningsåtgärderna riskerar endast att påverka vattenkvaliteten i Höje å i samband med anläggandet av en ny vall på sträckan D-E. Arbetena i denna del kommer dock utföras vid lågflöden och under en mycket begränsad tid, maximalt en vecka, och bedöms därför inte förändra vare sig den ekologiska eller vattenkemiska statusen i vattendragen.

Det sökta bevattningsuttaget bedöms heller inte påverka vare sig den ekologiska eller vattenkemiska statusen i Höje å. För det fall vatten kommer att behöva ledas från golfbanan och ut i Höje å kommer inte heller detta att påverka statusen i Höje å eftersom detta vatten, generellt sett, är av likartad eller bättre kvalitet än åvattnet.

Höje ås avrinningsområde är ca 316 km² stort. Ån är recipient för Lunds och Staffanstorps kommuners dagvatten. I anslutning till golfbanan finns tre dikningsföretag som berörs av de planerade åtgärderna, Höjeås vattenavledningsföretag av år 1899 (i vilket golfbanan är delägare), Torrläggning av mark till Önnerup m.fl. hemman av år 1925 och Önnerups dikningsföretag av år 1937. Dessa företag bedöms inte påverkas av de sökta verksamheterna.

En höjning och utbyggnad av vallarna på sätt som yrkas medför att varaktigheten av en översvämning ökar med som mest ca tre dygn, allt vid en återkomsttid som är beräknad till mellan 5 och 10 år. Vid översvämningar över nivån +1,6 meter översvämmas golfbanan precis som tidigare och de sökta åtgärderna medför därför ingen tillkommande påverkan på omgivningen.

Konsekvenserna av de sökta åtgärderna avseende vallen blir att jordbruksmark norr om golfbanan, till en areal om ca 7,5 ha, översvämmas i större omfattning med upp till tre dygn. Bolaget bedömer det som mindre troligt att eventuell gröda skulle ta

skada under en så kort tidsrymd som tre dygn. Det kan dock inte helt uteslutas att skada kan komma att uppstå om översvämning skulle ske under skördetid. Sannolikheten att översvämning skulle sammanfalla med skördetid får dock anses som liten.

Enär vallen endast skyddar golfbanan vid vattennivåer understigande +1,6 meter bedöms eventuella framtida höjda havsnivåer inte ha någon adderande påverkan på förhållandena på plats när det inträffar högvatten i Öresund, eftersom vallen i detta scenario inte skyddar golfbanan mot översvämning.

Sammanfattningsvis bedöms den sökta verksamheten inte medföra skada eller olägenhet av någon betydelse på allmänna intressen eller på de förrättningsföretag som berör vattendragen. Viss risk finns för skada på gröda/ jordbruksmark belägen norr om golfbanan, dock att denna bedöms som liten. Sådan skada bör, om den skulle uppstå, kunna regleras genom reglerna om anmälan om oförutsedd skada.

Nollalternativet utgörs i dag av befintlig vall och eftersom densamma i dag inte förmår skydda golfbanan kommer golfbanan i ett nollalternativ att fortsatt drabbas av översvämningar även vid mindre höga vattennivåer i Höje å. Vid ett nollalternativ riskerar inte någon adderande jordbruksmark att drabbas av skador. Vid ett nollalternativ kommer bolaget att fortsatt drabbas av översvämningar med stora kostnader som följd. Detta förhållande riskerar på sikt golfklubbens framtid.

Några alternativa lokaliseringar av vallen bedöms inte som möjlig, något som också gäller uttaget av åvatten för bevattning. I denna del kan tilläggas att länsstyrelsen inom ramen för samrådet fastställt att den sökta verksamheten inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Båtnad

Den totala kostnaden för de sökta åtgärderna, i de delar dessa utgör vattenverksamhet, beräknas uppgå till cirka 1,2 miljoner kronor.

De sökta åtgärderna bedöms inte skada och ej heller medföra någon oacceptabel miljöpåverkan av betydelse på några allmänna eller enskilda intressen. De sökta åtgärderna bedöms på ett betydande sätt minska risken för översvämningar på golfbanan. Dessa översvämningar har under de senaste åren medfört skador för bolaget på mellan 200 000 och 1 miljon kronor per skadetillfälle.

De sökta åtgärderna kommer inte att resultera i att någon miljö kvalitetsnorm överträds och står därför inte i strid med 2 kap. 7 § miljöbalken.

Med beaktande av vad som anförts ovan står heller inte den sökta verksamheten i strid med bestämmelsen i 11 kap. 6 § miljöbalken.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen i Skåne län yrkar att ansökan ska avslås, med undantag för uttaget av vatten. Länsstyrelsen tillstyrker att tillstånd för bevattningsuttag (direkt uttag för bevattning eller uttag för påfyllning av vattenmagasin) medges om tillståndet tidsbegränsas till 25 år samt under iakttagande av de villkor och kontrollbestämmelser som Höje å vattenråd föreslagit.

Länsstyrelsen i Skåne län anför bl.a. följande.

Bevattningsuttaget

Länsstyrelsen har i flera yttranden efterfrågat uppgifter om hur vattentillgången vid uttagpunkten påverkas av den viktiga profilen vid Habo dammar. Det är helt uppenbart att det behövs villkor om vattennivån, alltså inte bara om flödet. Bolaget har inte kunnat klargöra vid vilka kombinationer av havsvattenstånd och vattenföring det finns risk för torrläggning av vattendraget uppströms profilen vid Habo dammar. Enligt Länsstyrelsens bedömning blir det dessutom svårt att relatera en pegel enligt sökandens förslag till det aktuella flödet. Med en pegel enligt vattenrådets förslag kommer det med säkerhet aldrig bli skada i vattendraget på grund av torrläggning. Och sökanden kan som bonus göra sina bevattningsuttag även vid negativt flöde.

Invallningen

Av planhandlingarna som vann laga kraft den 14 november 1991 (detaljplan för XXX m.fl. golfbana inom Haboområdet) framgår att länsstyrelsen prövade golfbanans tillåtlighet avseende landskapsbildskydd och strandskydd 1989. Då detta beslut redovisas i planhandlingarna utgör det en förutsättning för detaljplanen. *Av beslutet framgår att golfbanans dammar har en viktig funktion för uppsamling av dräneringsvatten som sedan återförs till golfbanan. Detta recirkulationssystem har som syfte att hindra näringsläckage till vattendraget. Av beslutet framgår vidare att schaktningsarbeten inte bör utföras utmed Önnerupsbäcken eller på sådant sätt att avrinningen och näringsläckaget till Höje å och dess norra biflöde ökar.*

I Lommas översiktsplan redovisas området i anslutning till Önnerupsbäcken som *översvämningsområde och ett område inom golfbanan som fördröjningsdammar för dagvatten.* För åtgärder som innebär ändrad markanvändning ska miljöbalkens 3 och 4 kap tillämpas. Vid prövningar av ärenden som omfattas av 3 och 4 kap MB ska beslutet ange om åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark och vattenresurser samt med den för området gällande översiktsplanen. Det är möjligt att åtgärden är förenlig med planerna men eftersom det inte har belysts i tillräcklig omfattning i MKBn går det inte att bedöma. MKBn innehåller ett rikligt kartunderlag med modellerade översvämningsytor. I text är dock nollalternativet alltför summariskt beskrivet. Utifrån kriterierna i bilaga 2 till förordning om miljökonsekvensbeskrivningar har Länsstyrelsen visserligen fattat beslut om icke betydande miljöpåverkan. Men, bland annat med hänvisning till ovanstående synpunkter om detaljplan och öp, måste nollalternativet beskrivas i text på sådant sätt att en jämförelse mellan olika alternativ i fråga om exempelvis hushållningsbestämmelserna samt båtnadskravet i 11:6 och ickeförsämringskravet i vattenförvaltningen låter sig göras.

Invallningen och förändringen i vallsträckningen måste prövas mot detaljplanen. Där finns exempelvis förväntningar om att näringsläckaget ska minska genom recirkulation i dammen. Där finns det inget uttryckligt stöd för att anlägga vallar inom DP. Att ha annan användning som kan minska möjligheterna att uppfylla det som står i planbeskrivningen bör ses som att verksamheten strider mot detaljplanen.

Utpumpningen

Sökanden har hänvisat till att bolaget har rätten att avvattna sin mark till följd av sitt delägarskap i berört dikningsföretag. Om utpumpning av vatten från det aktuella området regleras i dikningsföretagets förrättning skulle det kunna hänvisas till en sådan rättighet. Det framgår dock inte att förrättningen omfattar detta, och är därmed inget det går att hänvisa till.

Tillåtligheten av planerad utpumpning har hittills inte ifrågasatts av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har dock tagit för givet att frågan blir belyst så att det framgår av underlaget i MKBn om det finns markytor utanför invallningen som kan drabbas negativt av utpumpningen och vilka dessa ytor i så fall är. Inga förslag till försiktighetsmått i form av villkor eller andra åtaganden har presenterats i denna del, vilket kan vara helt i sin ordning om det är uppenbart att inga negativa effekter uppstår för enskilda eller allmänna intressen. Detta har dock inte visats, vilket är en brist.

Biotopskydd

Sökanden anser enligt inkommen komplettering att biotopskyddet inte gäller för de planterade trädraderna (pilar). Enligt Länsstyrelsens bedömning omfattas dock åtgärderna av det generella biotopskyddets krav på dispens. Golfbanor ska normalt sett betraktas som jordbruksmark eftersom de mycket enkelt kan återgå till att bli jordbruksmark. Undantag kan finnas, exempelvis om en detaljplan reglerar skötseln av biotopen. Den dom som sökanden hänvisar till är inte relevant eftersom den avser bebyggelse, som givetvis inte lätt kan återgå till att bli jordbruksmark.

Ett annat skäl till varför Länsstyrelsen anser att biotopskyddet gäller är att det i fråga om planterade lövträdsalléer inte behöver vara jordbruksmark, det kan även avse ”i övrigt öppen mark”. Att pilevallar är särskilt viktiga i det öppna landskapet kan förstås av det faktum att så lite som tre träd är att betrakta som biotopskyddade.

Prövning sker i första hand gentemot hänsynsreglerna i miljöbalken, så oavsett om pilträden omfattas av generellt biotopskydd eller inte måste stor hänsyn tas och sökanden borde tydligt ha beskrivit hur biotopen skadas samt sina åtaganden kring kompensationsåtgärder. Det är viktigt att träden planteras så att de kan bilda motsvarande spridningskorridor.

Det noteras att bolaget nu ansöker om biotopskyddsdispens, om domstolen anser att det behövs en sådan. Villkor kan behövas med utgångspunkt i de allmänna hänsynsreglerna, t.ex. att nedsågade pilar ska bevaras inom området.

Enskilda intressen

Det är inte Länsstyrelsens uppgift i denna process att bevaka enskilda intressen. Men eftersom brister i ansökan inklusive MKB är sådana att det vid efter en eventuell tillståndsgivning kan komma att drabba Länsstyrelsens tillsyn på ett oacceptabelt sätt anser vi att det är viktigt att lämna synpunkter även i denna del.

Det finns beskrivet hur fastigheten norr om golfbanan kommer att drabbas av förlängda översvämningar till följd av invallningen på en yta av 7,5 hektar. Återkomsttiden anges till 5-10 år. Sökanden är alltså medveten om att jordbruksmark, delvis båtnadsmark inom dikningsföretaget, kommer att drabbas av ökad risk för översvämningar. Det är otydligt från samrådet vad markägarna har för synpunkt på den ökade risken för översvämning av deras jordbruksmark. Resonemanget kring varför översvämningen ska vara något som markägaren ska tåla är besynnerligt. Exempelvis anges att det är osannolikt att gröda tar skada av så kort översvämning som tre dagar och att det är osannolikt att översvämning sammanfaller med skördetid. Det är ju just med en sådan översvämning under växtsäsongen 2007 som bolaget inleder sin bakgrundsbeskrivning.

Enligt Länsstyrelsens bedömning är det fel att som sökanden föreslår, låta skadereglering ske inom ramen för oförutsedd skada. Dels för att skadan inte är oförutsedd och dels för att skador som uppstår under arbetstiden (normalt sett de första fem åren) och efter tiden för oförutsedd skada, lämnas utan möjligheter till reglering. Om dessa delar inte finns reglerade i villkor redan från början riskerar därmed tillsynsmyndigheten att under dessa tider få tillsynsärenden med klagomål som blir omöjliga att hantera. Åtaganden från sökanden som eliminerar risk för skada på enskilda intressen som kan förutses, oavsett när de inträffar, måste alltså föreslås av sökanden

Båtnadskravet

I den inkomna kompletteringen har det inte skett några förtydligande i fråga om den bristfälliga båtnadsberäkningen enligt 11 kap 6 § MB (sidan 8 i huvudansökan). Så det finns fortfarande ingen båtnadsberäkning ur samhällsperspektiv, endast en ytterst summarisk företagsekonomiskt ställningstagande.

Lomma kommun avstyrker ansökan och anför bl.a. följande.

Under samrådet framkom många synpunkter på underlaget. Bland annat kommunen anförde att underlaget var mycket bristfälligt och att framför allt konsekvenserna för djur- och växtlivet samt översvämningar i området inte var belysta på det sätt som krävs för att kunna fatta välavvägda beslut. Detta faktum kvarstår. Lomma kommun efterlyser också svar på de frågor som ställdes i samrådsskedet.

Det saknas fullständiga redogörelser för vad konsekvenserna blir av att vatten avleds till Höje å, både uppströms och nedströms. Risken med att avleda vatten med hjälp av vallar på sätt som föreslås är att det uppstår översvämningar på andra platser, t.ex. åkermarken, bebyggelsen i Haboljungs fure eller Önnerups by. En konsekvensanalys av detta översvämningsscenario saknas fortfarande på ett tillfredställande sätt i underlaget. Man ska ha i åtanke att den modellering som presenteras är grovt förenklad och inte tar hänsyn till alla faktorer och endast vissa

vädersscenarios. Varför dessa valts sätts inte heller i ett sammanhang med klimatförändringen som bygger på de senaste rönen. Till exempel kan man förvänta sig en större påverkan från havet framöver enligt SMHI:s senaste scenarios för storm i kombination med skyfall. I verkligheten har översvämningar skett flera gånger redan på grund av de vallkonstruktioner som finns i området. Vintern 2009 fick invånarna i Önnerups by gå man ur huse för att gräva hål i vallarna nedströms byn för att rädda sina fastigheter.

För att Lomma kommun ska kunna ta ställning till den planerade vattenverksamheten på ett ändamålsenligt sätt måste konsekvenserna belysas betydligt mer utförligt. Det är nödvändigt att se hela kedjan av konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna, och det saknas i underlaget. Detta framfördes redan i samrådsskedet.

Bolaget yrkar på att maximalt ta ut 75 000 m³/år från Önnerupsbäcken under perioden 1/5- 30/9. Dygnsvolymen är satt till 1 800 m³ per dygn vilket motsvarar ett uttag på ca 21 l/s. Enligt SMHI är medellågvattenföringen (MLQ) för Önnerupsbäcken vid mynningen i Höje å endast 20 l/s. Det betyder i sin tur att lägsta lågvattenföring är ännu lägre, enligt SMHI ca 16 l/s. Sannolikt kommer golfbanans största bevattningsbehov att sammanfalla med lägsta lågvattenföring i vattendraget. Bortleder man då lika mycket vatten, eller mer, än det som rinner till riskerar man att torrlägga vattendraget. SWECOS hydrauliska utredning visar dock att även om man tar ut allt tillrinnande vatten skulle vattendraget inte bli torrlagt på grund av att vatten från Höje å huvudfåra skulle fylla ut Önnerupsbäcken, även vid låg vattenföring. Detta skulle då bero på att det är havets nivå som bestämmer vattennivån i Höje å vid lågvatten. Enligt resonemanget skulle vatten från Höje å huvudfåra söka sig upp i Önnerupsbäcken vid lågvatten snarare än att rinna ut i havet när golfbanan tar vatten från Önnerupsbäcken. Att detta verkligen sker är dock inte visat i utredningen. Förmodligen är det väderberoende och i vissa väderlägen skulle man då vattna med bräckt vatten. Redan idag kan man vissa dagar på sommaren ha helt blottlagda bottnar även nedströms Önnerupsbäckens utflödetill Höje å, just den period då vattenuttag skulle ske. I yttrandet till samrådet

efterfrågades analyser av bottennivåer vid bestämmande sektioner i Önnerupsbäcken och intilliggande Habo dammar (som har ett reglerat inlopp). Några sådana analyser presenteras inte i ansökan och det går därför inte att avgöra om den hydrauliska analysen stämmer. I samband med att Önnerupsbäcken leddes om för att kunna passera genom Habo dammar 2001 anlades en tröskel i Önnerupsbäcken på nivån +0,00 m.ö.h. Denna tröskel torde utgöra den bestämmande sektionen för inflöde av vatten från Höje å huvudfåra till Önnerupsbäcken. För att helt kunna förstå sambanden och för att kunna göra en bedömning behöver det även åskådliggöras hur långt upp i vattensystemet som påverkan från havet sträcker sig vid olika havsnivåer.

Även om detta inte är tydligt kan man sluta sig till att uttaget inte är ringa för en mycket liten å med öring. Trots det finns inga konsekvenser på djurlivet av låga vattennivåer beskrivet. Det påstås att havet ger nivån i ån, det är tveksamt om detta gäller alla väderlekar. Detta innebär i så fall att man ska bevattna med bräckt vatten av varierande salthalt. Vad innebär det för saltvatteninträningen och, i förlängningen, vad innebär det för djurlivet?

I det utdikade landskap som till stor del utgör Höje å avrinningsområde, finns ett stort behov av ytor som vatten kan flöda ut över och fördröjas på. Det är kommunens uppfattning att man inte ska valla in områden eller fylla igen svackor i landskapet där vatten kan samlas och fördröjas. I det sammanhanget skulle en golfbana kunna vara ett sådant område. Naturligtvis behöver man då diskutera hur detta kan ske och vilka åtgärder som behöver vidtas för att möjliggöra detta och samtidigt möjliggöra en fortsatt användning som golfbana. Är det möjligt att riva vallarna för att på så sätt få ut vattnet snabbare efter en översvämning? Ska golfbanan byggas om så som de ofta är byggda i kustnära lägen för att tåla vatten i annan utsträckning? Även översvämningarnas varaktighet är en fråga av betydelse i detta sammanhang. Den samhällsekonomiska konsekvensanalysen är genomförd men saknar kompensation för skördebortfall eller andra konsekvenser på annan fastighet som faktiskt visas i underlaget (se t ex fig 7 i Sweco:s PM sist i MKB:n), än mindre för vad som kan tänkas hända i en framtida klimatförändring.

Enligt underlaget påstås att de planerade åtgärderna inte finnas inom något strandskyddsområde på grund av att Önnerupsbäcken inte omfattas av strandskydd. Några av de önskade åtgärderna (lagligförklarandet) ligger delvis inom strandskyddat område som finns i de nedre delarna av Önnerupsbäcken varför strandskyddsdispens också behöver sökas (se figur 15). Någon dispens från strandskyddsbestämmelserna finns inte för de befintliga vallarna.

EU:s ramdirektiv för vatten rör vattenfrågor inom EU vars mål är att sjöar, vattendrag och kustvatten skall uppnå en god kemisk och ekologisk status. Arbetet med vattenförvaltning drivs i förvaltningscykler om sex år. Den första cykeln avslutades år 2009, den andra år 2015 och nästa år 2021. Lomma kommun skall enligt Översiktsplan 2010 för Lomma kommun verka för att vattenkvaliteten i vattendrag kan klassas med god status enligt EU:s vattendirektiv. Delen av Höje å som går förbi golfbanan skall på sikt förändras och få god status och de hydromorfologiska förutsättningarna för ån är ett av de prioriterade områdena inom vilka åtgärder skall genomföras innan 2021. Vallarna motverkar möjligheten till detta.

De planterade pilarna på vallarna har bevarandevärde och är dessutom skyddade som biotopskydd i hela landet enligt kap. 7 § 11 miljöbalken där pilvallar finns uppräknade som en av sju biotoper som är förtecknade i bilaga 1 till Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Pilar i rad är viktiga som tillflyktsorter, ekologiska korridorer för allehanda växt- och djurarter i ett övrigt monotont och öppet jordbrukslandskap. Att genomföra schaktningsarbeten i och intill pilarna kan medföra att trädens rötter skadas och därmed riskerar träden att dö. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Tillstånd söks för att genomföra dessa åtgärder men det finns ingen konsekvensbeskrivning av förlusten av dessa ur biologisk synvinkel.

Inom området rör sig och i vissa fall häckar de rödlistade fåglarna havsörn, stare, storspov, brushane, kungsfågel, pungmes, backsvala, blå kärrhök och gråtrut i området. Vilda fåglar är per definition fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Vidare har man sett padda och vattensalamander av okänd art inom området. Både padda och större vattensalamander är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Fridlysning enligt 4 § innebär att man inte får störa arten, skada eller förstöra djurens fortplantningsområden. Mindre vattensalamander är fridlyst enligt 6 § artskyddsförordningen i hela landet. Det innebär att man inte får döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar. Ej heller ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Ingen konsekvensanalys för störning eller skada på skyddade arter finns i materialet som presenterats trots att man kommer att både avverka och schakta i groddjursvatten som närliggande områden samt fylla igen en enligt artskyddsförordningen skyddad livsmiljö. Inte heller söker man dispens från artskyddsförordningen. I MKB:n står att det inte finns några konsekvenser för växt- och djurlivet men inte vad man grundar detta påstående på, något som tyder på djup okunskap om biologiska och ekologiska samband.

Det är fortfarande oklart varför man simulerar resultat av vallar på nivån +2,2 m när vallarn endast ska höjas till + 1,6 m.

I yrkandena angående tillstånd som söks, sägs att man ska söka tillstånd för att kunna bortleda överskottsvatten till Önnerupsbäcken ”t.ex. under perioder med kraftig nederbörd och/eller vid snösmältning vintertid”. Detta är alltför allmänt hållet för att kunna ställning till. Det är oklart vad som avses med ”kraftig nederbörd” och hur man avgör när en sådan period föreligger. Vad innebär detta för vattenkvaliteten med tanke på de växtnäringsämnen och biocider som används i golfbanans förvaltning?

Önnerups by är inte inkluderad, vilket är en bristfällig avgränsning avseende vilken bebyggelse som kan komma att påverkas av vattenverksamheten.

Kommunen har drabbats av minst två 100-årsregn under det senaste decenniet. Det måste därför ifrågasättas om en simulering med 100-årsregn som det allvarligaste scenariot verkligen motsvarar det allvarligaste scenariot i verkligheten.

Efter det att sökandebolaget inkommit med kompletterande uppgifter anför Lomma kommun följande:

Att statliga myndigheter avstår från att yttra sig i relativt små mål kan inte tillskrivas någon betydelse. Det är också viktigt att notera att dessa myndigheter ofta har mycket begränsad lokal kännedom. Det är även så att underlagen från SMHI innehåller många felaktigheter. Till exempel är avrinningsområdet för Höje å inte korrekt i den databas som SMHI tillhandahåller.

Kommunen har aldrig angivit golfbanan som översvänningsområde i sin översiktsplan. Golfbanan är angiven som kompensationsområde vilket innebär något annat. Att översiktsplanen inte är juridiskt bindande är korrekt, men det är inte samma sak som att den inte har juridisk bäring vilket flera domar visat. Att en detaljplan är juridiskt bindande innebär inte heller att den ger rättigheter av det slag som ansökan avser. Därför bör inte det argumentet beaktas.

Angående synpunkten att det är mark- och miljödomstolen som prövar strandskyddsdispensen i förevarande mål så är det självklart så. Dock behöver underlaget vara korrekt för att domstolen ska kunna ge en korrekt prövning, något som inte var fallet i handlingarna som kommunen yttrat sig om. Dispens från strandskyddet söktes inte heller.

Angående vattenuttaget så kvarstår fortfarande synpunkten att för att Lomma kommun ska kunna ta ställning till den planerade vattenverksamheten på ett ändamålsenligt sätt måste konsekvenserna belysas betydligt mer utförligt. Det är nödvändigt att se hela kedjan av konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna, och det saknas i underlaget. Detta framfördes redan i samrådsskedet. Att uttaget som nu

söks ska vara lägre är bra, men varför skulle det innebära att villkor ej behövs? Vad menas med ”låga” flöden i vattendraget? Detta behöver definieras.

Kommunens synpunkter från tidigare yttrande (enligt nedan) har fortfarande bäring på det PM som Sweco Environment AB lämnat i detta skede.

Det saknas fullständiga redogörelser för vad konsekvenserna blir av att vatten avleds till Höje å, både uppströms och nedströms. Risken med att avleda vatten med hjälp av vallar på sätt som föreslås är att det uppstår översvämningar på andra platser, tex åkermarken, bebyggelsen i Haboljungs fure eller Önnerups by. En konsekvensanalys av detta översvämningsscenario saknas fortfarande på ett tillfredställande sätt i underlaget. Man ska ha i åtanke att den modellering som presenteras är grovt förenklad och inte tar hänsyn till alla faktorer och endast vissa vädersscenarios. Varför dessa valts sätts inte heller i ett sammanhang med klimatförändringen som bygger på de senaste rönen. Till exempel kan man förvänta sig en större påverkan från havet framöver enligt SMHI:s senaste scenarios för storm i kombination med skyfall. I verkligheten har översvämningar skett flera gånger redan på grund av de vallkonstruktioner som finns i området. Vintern 2009 fick invånarna i Önnerups by gå man ur huse för att gräva hål vallarna nedströms byn för att rädda sina fastigheter. Kommunen har drabbats av minst två 100-årsregn under det senaste decenniet. Det måste därför ifrågasättas om en simulering med 100-årsregn är mest relevant som det svåraste scenariot att visa i denna utredning.

Slutligen vill kommunen återigen framhålla att det under samrådet framkom många synpunkter på underlaget. Bland annat anförde kommunen att underlaget var mycket bristfälligt och att framför allt konsekvenserna för djur- och växtlivet samt översvämningar i området inte var belysta på det sätt som krävs för att kunna fatta välavvägda beslut. Detta faktum kvarstår. Lomma kommun efterlyser fortfarande svar på de frågor som ställdes i samrådsskedet.

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun avstyrker ansökan och anför följande.

I den så kallade Weser-domen, det vill säga domen i mål C-461/13 i EU-domstolen som avkunnades den 1 juli 2015, har ställningstagande till vad som avses med försämring i vattendirektivsammanhang gjorts. Domstolens bedömning är att tillståndsmyndigheterna inom medlemsstaterna är skyldiga att inte meddela tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller äventyra att uppnå en god status gällande ytvatten såväl ur ett kemiskt som ekologiskt perspektiv.

Med detta och nedanstående argument gör nämnden bedömningen att tillstånd till de ansökta åtgärderna inte bör beviljas.

Miljöenheten bedömer att underlaget som skickats ut i samband med ansökan har besvarat vissa spörsmål och fyllts på med information och utredningar jämfört med samrådsunderlaget. Emellertid upplevs fortfarande inte alla frågeställningar vara tillräckligt utredda.

Höje å och Önnerupsbäcken har idag dagsläget problem med övergödning och syrefattiga förhållande (framför allt beroende på belastning av näringsämnen), miljögifter samt förändrade habitat genom fysik påverkan. Den ekologiska statusen är otillfredsställande och uppnår inte god kemisk ytvattenstatus. Som helhet uppnår den inte till en god kemisk status. Att genom att förhindra möjligheten för dammarna inom golfbanan att samla upp dräneringsvatten vid eventuella översvämningar genom att bortleda vatten direkt till Höje å skulle spä på näringsämnen i ån och därmed kunna bidra till att den ekologiska och kemiska vattenstatusen påverkas negativt. Att arbeta i vallarna och förändra miljön innebär också att man riskerar förändra habitatet än mer än i dagsläget.

EU:s ramdirektiv för vatten rör vattenfrågor inom EU och har som mål att sjöar, vattendrag och kustvatten skall uppnå en god kemisk och ekologisk status. Arbetet med vattenförvaltning drivs i förvaltningscykler om sex år. Den första cykeln avslutades år 2009, den andra 2015 och nästa år 2021. Lomma kommun skall enligt Översiktsplan 2010 för Lomma kommun verka för att vattenkvaliteten i vattendrag

kan klassas med god status enligt EU:s vattendirektiv. Delen av Höje å som går förbi golfbanan skall på sikt förändras och få god status och de hydromorfologiska förutsättningarna för ån är ett av de prioriterade områden inom vilka åtgärder ska genomföras innan år 2021.

Skåne ingår i det område som har förbud mot markavvattning enligt 11 kap 14 § miljöbalken. Markavvattning kräver tillstånd om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas enligt 11 kap 12 § miljöbalken. Denna undantagsregel bedöms inte gälla eftersom risk för skada på allmänheten föreligger.

Genom att bortleda det översvämmade vattnet direkt till Höje å riskerar man att spä på näringsämnen i ån vilket kan bidra till att den ekologiska och kemiska vattenstatusen i ån påverkas negativt. Vidare kan detta leda till att öka övergödning i havet.

I detaljplan för XXX m.fl. golfbana inom Haboområdet som vann laga kraft den 14 november 1991 går att läsa att golfbanans dränerings- och bevattningssystem avses fungera som ett recirkulationssystem. Dammarna inom golfbanan ska samla upp dräneringsvattnet vilket också innebär att näringsläckage till Höje å och Önnerupsbäcken försvåras. Vidare kan man läsa att schaktningsarbeten inte bör genomföras utmed Önnerupsbäcken eller på sådant sätt så att avrinningen och näringsläckage till Höje å och Önnerupsbäcken ökar. Enligt detaljplanen gäller förordnande till skydd för landskapsbilden. I beslutet för landskapsskyddet framgår det att vallarna vid Önnerupsbäcken inte får schaktas. Att genomföra schaktningsarbeten vid vallarna kan strida mot ovanstående bestämmelser.

Önnerupsbäcken nedre del anses ha störst översvämningsrisk. Om inte vattnet kan rinna in på golfbanan kan det föreligga risk för översvämnningar på andra platser, till exempel vid Önnerups by, i bebyggelsen i Habo Ljung eller vid naturreservatet Haboljungs fure.

De planterade pilarna på vallarna har förutom ett bevarandevärde dessutom ett skydd i form av biotopskydd i hela landet enligt kap 7 § 11 miljöbalken. Pilvallar finns där uppräknade som en av sju biotoper som är förtecknade i bilaga 1 till Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Pilar i rad är viktiga som tillflyktsorter och ekologiska korridorer för allehanda växt- och djurarter i ett övrigt monotont och öppet jordbrukslandskap. Att genomföra schaktningsarbeten vid pilarna kan medföra skada på rötter och träd. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön.

Nämnden vill med hänvisning till länsstyrelsens beslut den 22 juni 2016 om förändrade rutiner gällande generellt biotopskydd inom detaljplanelagt område informera att pilvallar omfattas av generellt biotopskydd i de fall de gränsar till jordbruksmark på ena sidan.

Inom området har man noterat rödlistade fåglar. Några exempel är de som nära hotade (NT) arterna havsörn (*Haliaeetus albicilla*), storspov (*Numenius arquata*) och blå kärrhök (*Circus cyaneus*) samt de som sårbart listade (VU) stare (*Sturnus vulgaris*), brushane (*Calidris pugnax*), kungsfågel (*Regulus regulus*) och gråtrut (*Larus argentatus*). Vilda fåglar är per definition fridlysta enligt Artskyddsförordningen (2007:845).

Man har dessutom noterat groddjur i och kring området. Bland annat har vanlig padda (*Bufo bufo*) setts i större antal på och kring närliggande vägar. Vidare har man noterat vattensalamander av okänd art inom området. Fem av groddjuren är rödlistade och samtliga grod- och kräldjur och per definition fridlysta enligt Artskyddsförordningen.

Fridlysningen är till för att skydda en djur- eller växtart som riskerar att försvinna eller utsättas för plundring, eller om det krävs för att uppfylla internationella åtaganden. Fridlysningen innebär att man inte får döda, skada, fånga eller störa frid-

lysta djur. Man får inte heller skada eller förstöra de fridlysta djurens fortplantningsområden och viloplatsar.

Arbetet att genomföra åtgärderna kring vallarna som sådant kan störa olika arter som använder närområdet för fortplantningområden och viloplatsar. Konsekvenserna av genomförda åtgärder kan också påverka arterna negativt.

Önnerupsbäcken är ett öringsvatten där ett antal fisk- och biotopvårdsåtgärder har genomförts. Öring (*Salmo trutta*) är känslig mot försurningar. Försurning beror ofta på samma anledningar som övergödning i form av överskott av svavel, ammoniak och kväveoxider. Att leda översvämningensvatten direkt till ån medför en större risk för övergödning och försurning vilket kan vara ofördelaktigt för öringarna.

Områdets uppbyggnad innebär en potentiellt god miljö för bland annat groddjur. Det finns åtta grodarter, tre paddarter och två salamanderarter i Sverige. Alla utom en finns i Skåne. Groddjur utgör den grupp som globalt sätt är mest hotad. Detta på grund av att de är hårt anpassade till speciella typer av miljöer som håller på att försvinna.

Den miljökonsekvensbeskrivning som medföljer ansökan upplevs ofullständig. Konsekvenser för djur- och växtlivet till följd av åtgärderna, såsom vattenuttag, har inte redogjorts. Det är önskvärt att konsekvenserna för öring i och med åtgärderna redogörs. Likaså behöver groddjurens situation utredas liksom konsekvenserna för fågellivet.

Nämnden önskar att samtliga samrådssvar från det genomförda samrådsarbetet hade redovisats.

Höje å vattenråd anför följande.

Vattenrådet hade synpunkter på vattenuttaget i samrådsskedet och menar inte att man fått tydliga svar på alla frågor. Bolaget yrkar på att maximalt ta ut 75 000 m³ vatten/år från Höje å norra gren under perioden 1/5-30/9. Dygnsvolymen är satt till

1 800 m³ per dygn vilket motsvarar ett uttag på ca 21 l vatten/s. Enligt SMHI är medellågvattenföringen (MLQ) för Höje å norra gren vid mynningen i Höje å endast 20 l/s. Det betyder i sin tur att lägsta lågvattenföring är ännu lägre, enligt SMHI ca 16 l/s. Sannolikt kommer golfbanans största bevattningsbehov att sammanfalla med lägsta lågvattenföring i vattendraget. Bortleder man då lika mycket vatten, eller mer, än det som rinner till riskerar man att torrlägga vattendraget. SWECOS hydrauliska utredning menar dock att även om man tar ut allt tillrinnande vatten skulle vattendraget inte bli torrlagt p g a att vatten från Höje å huvudfåra skulle fylla ut Höje å norra gren, även vid låg vattenföring. Detta skulle då bero på att det är havets nivå som bestämmer vattennivån i Höje å vid lågvatten. Enligt resonemanget skulle vatten från Höje å huvudfåra söka sig upp i Höje å norra gren vid lågvatten snarare än att rinna ut i havet när golfbanan tar vatten från Höje å norra gren. Att detta verkligen sker är dock inte visat i utredningen. I yttrandet till samrådet efterfrågade vattenrådet analyser av bottennivåer vid bestämmande sektioner i Höje å norra gren och intilliggande Habo dammar (som har ett reglerat inlopp). Några sådana analyser presenteras inte i ansökan och det går därför inte att avgöra om den hydrauliska analysen stämmer. I samband med att Höje å norra gren leddes om för att kunna passera genom Habo dammar 2001 anlades en tröskel i Höje å norra gren på nivån +0,00 m ö h. Denna tröskel torde utgöra den bestämmande sektionen för inflöde av vatten från Höje å huvudfåra till Höje å norra gren. För att helt kunna förstå sambanden och för att kunna göra en bedömning behöver det även åskåliggöras hur långt upp i vattensystemet som påverkan från havet sträcker sig vid olika havsnivåer.

Höje å vattenråd motsätter sig det av bolaget föreslagna villkoret för vattenuttag (bortledning av ytvatten) i Höje å norra gren. Anledningen är att vattenuttaget som avses göras är i princip av samma storleksordning som medellågvattenföringen i den aktuella punkten, d v s strax över 20 l/s och att det är orimligt att ta ut i princip hela den tillrinnande mängden vatten. Det hade kunnat vara rimligt att ta ut drygt 20 l/s, även vid medellågvattenföring, om det verkligen hade varit så som bolagets konsult framförde vid huvudförhandlingen och i målets handlingar, d v s att det vid alla tillfällen verkligen är havets nivå styr nivån i vattendraget vid punkten för

vattenuttaget. Vattenrådet visade dock med all önskvärd tydlighet på huvudförhandlingen att havet **inte** vid alla tillfällen är styrande för vattennivån vid uttagspunkten. Genom det förslag på villkor bolaget nu föreslår riskerar man därför att under vissa omständigheter torrlägga vattendraget. Genom att föreslå en pegel vid uttagspunkten visar bolaget också att man nu själva lämnat tanken på att havets nivå skulle vara styrande. Resonemanget om att det på en pegel, placerad så som bolaget föreslår, verkligen skulle kunna gå att avläsa vattennivån och relatera den till aktuella vattenföringen i vattendraget bygger ju nämligen på att havet inte påverkar vattennivån vid platsen för vattenuttag och pegel.

Vattenrådet föreslår att bolaget istället för att ta vatten från Höje å norra gren ansöker om tillstånd att ta vatten direkt från Höje å huvudfåra. Då skulle påverkan på växt- och djurliv från vattenuttaget troligen vara försumbar.

Vattenrådets generella inställning är att det, i det utdikade landskap som till stor del utgör Höje å avrinningsområde, finns ett stort behov av ytor som vatten kan flöda ut över och fördröjas på. Därför är vattenrådets generella mening att man inte ska valla in områden eller fylla igen svackor i landskapet där vatten kan samlas och fördröjas.

Tillstånd till bortledning av överskottsvatten från golfbanan kan vattenrådet inte se några problem med, förutsatt att det inte leder till översvämning nedströms golfbanan. Vattenrådet ställer sig dock tveksam till formuleringen i ansökan om att bolaget har rätten att avvattna sin mark på detta sätt till följd av att bolaget är delägare i berört dikningsföretag. Det är vattenrådets uppfattning att dikningsföretagen uppkommit för att avvattna odlingsmark under odlingssäsongen och att de därför är dimensionerade för ett visst, relativt lågt (ofta ca 1-1,5 l/ha/s), flöde och inte har som främsta uppgift att skydda mot översvämning.

Vattenrådet menar att det är tydligt redovisat i ansökan att uppströms liggande jordbruksmark påverkas mer av översvämning vid höga flöden om vallarna byggs upp. Vad som inte är tydligt i ansökan är dock vad som händer nedströms golfbanan om vallarna byggs upp. Om vatten inte kan rinna in på golfbanan borde vattnet istället

transporteras nedströms och eventuellt kunna orsaka problem. Något resonemang om detta förs inte i ansökan vilket är en brist.

Vidare menar vattenrådet, så som man påpekat ovan, att det inte alls är visat i bolaget utredningar, att vattenytan i Höje å norra gren sänks av vattenuttaget. Detta behöver visas tydligt om bolaget åberopar det som ett faktum. Vattenuttaget bör flyttas från Höje å norra gren till Höje å huvudfåra som inte alls riskerar att skadas av de vattenuttag som bolaget ansöker om.

Sammanfattningsvis ser vattenrådet positivt på att bolaget ansöker om att endast ta ut 40% av det simulerade uttagsmängderna. Vattenrådet menar dock att det i ett eventuellt tillstånd (maximalt 21 l/s) ska villkoras på följande sätt:

- att uttag endast får ske när vattenföringen i Höje å norra gren överstiger 40 l/s,
Alternativt när
- vattennivån i nedre delen av Höje å norra gren (delen mellan tröskeln vid inloppet till Habo dammar och sammanflödet med Höje å) överstiger tröskelns nivå med minst 10 cm.

Som kontrollbestämmelse bör följande gälla:

- innan uttag av ytvatten ur Höje å norra gren får ske och så länge sådant uttag sedan sker, ska bolaget låta uppföra och bibehålla en pegel vid tröskel i Höje å norra gren, belägen strax nedströms bron över ån vid intaget till Habo dammar, med nivån för 10 cm över tröskelns genomsnittliga nivå väl markerad.

A G och L G (XYY), T H (XXZ och XXY) samt A H och B H (XXY) ,
(fastighetsägarna) motsätter sig att tillstånd medges för ansökta åtgärder avseende vallar, innefattande tätning av vallar, återställande och anläggande av vallar, samt avledning av överskottsvatten.

Om Habo Golf AB erhåller tillstånd för sökt vattenverksamhet yrkar Fastighetsägarna ersättning enligt 31 kap. 16 § miljöbalken för skador till följd av sökt vattenverksamhet till ett belopp om 715 000 kr.

Fastighetsägarna yrkar i andra hand, för det fall Habo Golf AB erhåller tillstånd för sökt vattenverksamhet och Fastigheterna inte medges ersättning enligt 31 kap. 16 § miljöbalken, att tiden för framställande av anspråk i anledning av oförutsedd skada till följd av den sökta vattenverksamheten bestäms till 20 år räknat från arbetstidens utgång.

Fastighetsägarna yrkar avslutningsvis ersättning med 269 316 kronor för deras rättegångskostnader i målet (inklusive kostnader för teknisk konsult och värdering av skada).

Fastighetsägarna anför bl.a. följande

Deras fastigheter ligger direkt norr om Habo Golf AB:s golfbana och angränsar till Önnerupsbäcken, På Fastigheterna bedrivs jordbruk som utgörs av vår- och höstsådd av bland annat höstraps, höstvetete, vårkorn och sockerbetor.

Vid kraftig nederbörd och höga flöden i Önnerupsbäcken drabbas fastigheterna regelbundet - i regel årligen - av översvämningar i varierande omfattning och varaktighet.

Översvämningarna har negativa konsekvenser för fastigheterna och jordbruket då de orsakar skador på odlade grödor. Vid ett flertal tillfällen har översvämningar krävt omsådd av höstsådda grödor. Vid mer omfattande eller långvariga översvämningar, eller om översvämningar sker vid särskilt ogynnsamma tidpunkter, har stora arealer av uppväxt gröda blivit förstörda av vattenmängderna, vilket medfört att skörd gått förlorad. Detta inträffade t.ex. sommaren 2007 då grödor inom ett område om nästan 20 ha odlad mark förstördes till följd av översvämning.

Vid mer omfattande översvämningar når vatten upp till A Gs och LGs gård och boningshus. Detta inträffar i genomsnitt vart tredje år.

Under de senaste ca 15 åren har översvämningarna återkommit allt oftare och blivit mer och mer omfattande. Fastighetsägarna upplever även att det står vatten i allt längre perioder på fastigheterna. En starkt bidragande orsak till detta är de ökade mängder dagvatten i Önnerupsbäcken som i huvudsak härrör norrifrån från Lunds tätort.

Som noterats i miljökonsekvensbeskrivningen ("MKB:n") (s. 18) har det i Lomma kommuns översiktsplan föreslagits att en del av fastigheterna XXZ och XXY ska utgöra ett översvämningssområde (kallat "Kompensationsområde I" i översiktsplanen). Det ska emellertid framhållas att denna planläggning varken har kommunicerats med fastighetsägarna i fråga (B H), eller blivit föremål för någon dialog eller avtal mellan fastighetsägarna och Lomma kommun avseende genomförande av någon sådan åtgärd. Vad som anges i översiktsplanen avseende detta markområde kan därför inte tillmätas någon betydelse för ansökans prövning.

I ansökan dras ett antal slutsatser om bedömd påverkan av den sökta vattenverksamheten på fastigheterna. Dessa slutsatser baseras på modellerade konsekvenser för översvämningar på intilliggande mark till följd av nya, förstärkta och förhöjda vallar. Simulerade scenarier och konsekvenser illustreras bland annat på bilder i bilagorna 1a-1d och 2a-2b till Swecos utredning (bilaga 2 till MKB:n).

Fastighetsägarna anser att de redovisade simulerade scenarierna långt ifrån speglar den faktiska omfattningen av översvämningar i området. Nollalternativen, som illustreras på bilagorna 1a-1d till Swecos rapport, överensstämmer inte med de verkliga omfattningarna av översvämningarna.

På fastigheterna inträffar i regel årligen betydligt större översvämningar än den översvämningensmängd som simulerats och redovisas som 10-årsflöde i bilaga 1a ("Översvämning vid 10-årsflöde kombinerat med medelvattenstånd"). När

Önnerupsbäcken svämmar över är det en mycket större areal som översvämmas än det översvämningsområde som antagits ha en återkomsttid om 10 år - mer i likhet med den större vattenspiegel som illustrerar nollalternativet vid ett 100-årsflöde i bilaga 1b ("Översvämning vid 100-årsflöde kombinerat med medelvattenstånd"). Enbart under hösten 2015 inträffade tre översvämningar på fastigheterna som motsvarade en sådan omfattning enligt bilden i bilaga 1b (dvs. den översvämning som i MKB:n anges orsakas av ett 100-årsflöde).

Baserat på faktisk kännedom om förhållandena på fastigheterna menar således fastighetsägarna att de nivåer som ansatts som 10-års respektive 100-årsflöden, samt de därav simulerade översvämningarna, inte speglar verkliga flöden och omfattning av översvämningarna. De flöden som för modelleringarna har ansatts vara 10-års respektive 100-årsflöden inträffar med mycket tätare intervaller än den återkomsttid som flödena påstås ha. De översvämningar som enligt simuleringen sker vid 100-årsflöden inträffar erfarenhetsmässigt med i genomsnitt en så tät återkomsttid som mellan 3-5 år. Det är alltså osannolikt att det flöde som orsakar en sådan översvämningssituation som i redovisas i bilagorna 1b-1d (översvämning vid 100-årsflöde) har en återkomsttid på 100 år. Fastighetsägarna anser därför att antagna flödesmängder och återkomsttider för modelleringarna inte är representativa och att de med fog måste ifrågasättas.

Fastighetsägarna anser vidare att utredningen i ansökan och MKB:n avseende översvämningsproblematiken i områden i anslutning till Önnerupsbäcken är ofullständig. MKB:n och modelleringarna omfattar exempelvis enbart situationer då vattennivån i havet är antingen i medelvattennivå eller i 100-årshögvatten. Det saknas en utredning av effekterna vid oftare återkommande högvattennivåer i havet, liksom situationer då högvattenflöden i vattendragen förekommer samtidigt som högvattennivå råder i havet.

Vidare är det en betydande brist i ansökan att det inte har utretts och/eller redovisats vilka konsekvenserna blir av de sökta åtgärderna vid flöden i Önnerupsbäcken med

andra återkomsttider än 10 och 100 år, Mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan om fastighetsägarnas kunskap och erfarenheter av översvämningarna, dess omfattning och återkomsttid, är det i högsta grad relevant att även utreda konsekvenser vid andra flöden med tätare återkomsttid än 100 år (exempelvis 20-års och 50-årsflöden), särskilt då sådana översvämningar som påstås inträffa vid ett 100-årsflöde återkommer så ofta som i vart fall vart femte år.

Det framgår inte klart av ansökan hur sökanden har kommit fram till vallhöjden 1,6 meter. Av ansökan framgår inte heller vilka möjligheter det finns att anlägga en lägre vall, och bedömda konsekvenser av en sådan vall på golfbanan och kringliggande mark. En lägre vall skulle sannolikt minska olägenheterna för fastigheterna.

I MKB:n (s. 10) anges att enbart konsekvenser i ett 20-årsperspektiv har bedömts, Med hänsyn till att det sökta tillståndet inte är tidsbegränsat, samt att det visats att Habo Golf AB:s åtgärder kommer att skada de kringliggande fastigheterna, bör konsekvenser i ett längre perspektiv beaktas. Prognosticerade klimatförändringar med ökade nederbörds mängder och havsnivåhöjning kommer att ha en direkt påverkan på flöden och vattennivåer i Önnerupsbäcken, Höje å och Öresund, och därmed de översvämningar som orsakas golfbanan och fastigheterna, både vad gäller återkomsttid och omfattning.

Slutligen noterar fastighetsägarna att ansökan och MKB:n inte redogör för de sökta åtgärdernas påverkan på vattenflödena längre uppströms, särskilt vid byn Önnerup där boningshus flera gånger per år drabbas av översvämningar pga. höga vattennivåer i Önnerupsbäcken. Redan i dag översvämmas områden tidigt vid nederbörd längs Önnerupsbäcken upp till förgreningen med Flädiebäcken. Ökade vattenmassor i vattendraget till följd av nya och förstärkta vallar mot golfbanan kommer således att påverka även de översvämningsdrabbade områdena längre uppströms från golfbanan, vilket inte alls redovisas i ansökan.

Som angetts ovan anser fastighetsägarna att tillstånd inte bör meddelas Habo Golf AB för de åtgärder som avser förstärkning av befintliga vallar, återställande och anläggande av nya vallar samt avledning av smalt- och nederbördsvatten. Dessa åtgärder riskerar att medföra betydande olägenheter för fastigheterna i form av mer omfattande översvämningar.

Golfbanan är anlagd på tidigare våtmark och ängsmark. Golfbanan är betydligt lägre belägen än fastigheterna (av höjdkartan på s. 3 i Swecos rapport, bilaga 2 till MKB:n, följer att i stort sett hela golfbanan ligger på en nivå som understiger +1 m över havet medan kringliggande mark ligger högre). Området för golfbanan har därför historiskt sett naturligt svämmats över vid höga flöden i vattendragen. Skyddsvallarna kring golfbanan har medfört att en del av vattenmassorna vid höga flöden istället tvingas tränga in på de högre belägna fastigheterna. En uppenbar följd av förstärkt och utbyggd invallning är att det vatten som i nuläget utjämnas inom golfbanans område vid höga flöden istället kommer att översvämma intilliggande mark utan motsvarande skydd mot vattenmassorna. Effekten av högre och tätare vallar på ena sidan Önnerupsbäcken medför således ofrånkomligen ökade nivåer och vattentryck i ån, med inbromsning av vattenflödet uppströms i Önnerupsbäcken, och därmed förvärrade översvämningar på fastigheterna.

Av erfarenhet vet fastighetsägarna att de flödesnivåer och översvämningar som i MKB:ns simuleringar ansatts vara 10- respektive 100-årsflöden inträffar betydligt oftare än vad återkomsttiden anger. Fastighetsägarna befarar därför att riskerna och konsekvenserna för fastigheterna till följd av invallningsåtgärderna blir långt allvarligare än vad sökandens utredning redovisar.

Mer omfattande översvämningar på fastigheterna, och längre perioder då marken står under vatten, riskerar att medföra ökade skador på mark, grödor och jordbruksverksamheten som sådan. Översvämningstillfällen som förlängs med tre dygn (enligt beräkningar i ansökan) kan ha en avgörande betydelse för om grödor tar skada eller ej. Fastighetsägarna ser bland annat att ökade och förlängda översvämningar minskar möjligheterna till odling, särskilt vad gäller höstsådd. Fler

och mer varaktiga översvämningar kan komma att omöjliggöra höstsådd i de drabbade områdena. Detta får negativa ekonomiska konsekvenser, till exempel då kraven för jordbruksstöd riskerar att inte längre kunna efterlevas (EU:s jordbruksstöd kräver att minst 60 procent av jordbruksarealen är höstsådd, vilket kan omöjliggöras om odlingsmöjligheterna minskar).

Förvärrade översvämningar på fastigheterna innebär även att fastigheternas värde påverkas negativt när marken inte kan brukas för jordbruk i samma omfattning, eller inte alls. Risken för skador på A Gs och L Gs gårdsbyggnader och boningshus ökar även betydligt om vattenmängderna ökar.

Habo Golf AB drar i sin ansökan (s. 7) slutsatsen att *"viss risk finns för skada på gröda/jordbruksmark belägen norr om golfbanan, dock bedöms denna som liten."* Mot bakgrund av vad som anförts ovan är detta en bedömning som fastighetsägarna inte delar. Det är även oklart vad på Habo Golf AB baserar slutsatsen att sannolikheten att översvämningar inträffar vid skörd är liten. Att översvämningar inträffar vid skördetiden är inte ovanligt, bland annat medförde den översvämning som inträffade sommaren 2007 att skörden på ca 20 ha odlad mark förstördes. Omfattande och varaktiga översvämningar utgör en påtaglig risk för att grödor skadas och skörd går förlorad. Med andra ord är det inte enbart under den period som skördetiden varar som skörd kan gå förlorad, eftersom gröda som står under vatten under alltför lång tid också tar skada och kan innebära en förstörd skörd.

Sammanfattningsvis anser fastighetsägarna att Habo Golf AB:s tillståndsansökan endast översiktligt utreder den påverkan som den ansökta verksamheten kan antas få på fastigheterna. Åtgärderna kommer att medföra betydande olägenheter för fastigheterna, i synnerhet då invallningen kommer att förvärra översvämningar på fastigheterna och därmed riskera att orsaka skador för jordbruket. Nyttan och behovet av Habo Golf AB:s planerade åtgärder kan ifrågasättas och måste ställas i relation till intrånget som en förvärrad översvämningssituation skulle få för de enskilda fastighetsägarna och jordbruket.

På uppdrag av Fastighetsägarna har Tyréns granskat ansökan och den hydrauliska utredningen i syfte att verifiera de antaganden och slutsatser som gjorts i utredningen, bl.a. avseende invallningarnas påverkan på angränsande fastigheter.

Av Tyréns utlåtande följer att det föreligger osäkerheter i det beräkningsunderlag som använts för sökandens vattentekniska modelleringar. De flödesnivåer och havsnivåer som ansatts för beräkningarna har underskattats och riskerar därmed att resultera i att översvämningsekvenserna på Fastigheterna till följd av de planerade invallningsåtgärderna blir större än vad som framgår av sökandens hydrauliska utredning.

En viktig aspekt som inte beaktas i den hydrauliska utredningen är att flödena i vattendragen har ökat på senare år till följd av ökad bebyggelse i avrinningsområdena. Dagvattenmängder från bl.a. Lunds tätort har på senare år medfört ökade problem med höga flöden och översvämningar i anslutning till dessa vattendrag. Höje å vattenråd (en sammanslutning av kommuner, industrier, vattenavledningsföretag och övriga som är berörda av vatten i avrinningsområdet) beskriver situationen enligt följande:

”Andelen urban mark är stor i Höje å avrinningsområde i förhållande till många andra avrinningsområden. Till exempel ligger i stort sett hela Lunds stad, Dalby, Genarp och stora delar av Staffanstorps tätorter inom avrinningsområdet. Detta gör att drygt 11%, vilket är en mycket hög siffra, av avrinningsområdet utgörs av urban mark och medför att dagvattenfrågorna har stor betydelse för Höje å.

Höje å avrinningsområde har under senare år drabbats av omfattande översvämningar. Det är framförallt de nedre delarna av avrinningsområdet och Önnerupsbäcken som har haft stora problem. Eftersom det är väldigt flackt i mynningsområdet runt Lomma vid Öresundskusten kan det bli stora problem om flödet i ån är högt samtidigt som vattenståndet i havet är högt. Än besvärligare kan

det bli om det samtidigt är stark västlig vind som ytterligare kan höja havets vattennivå”¹

Fastighetsägarna instämmer med beskrivningen ovan. Problemen med översvämningar har eskalerat på senare år pga. ökad dagvattenavrinning till Höje å och Önnerupsbäcken. Översvämningarna är särskilt omfattande vid de tillfällen då vattennivåerna i havet är förhöjda. Den hydrauliska utredningen har emellertid inte beaktat detta förhållande, vilket konstateras genom Tyréns granskning av utredningen .

I Tyréns utlåtande lyfts även fram att översvämningars varaktighet på de angränsande fastigheterna till följd av invallningen bedöms bli längre än de tre dagar som angivits av sökanden, pga. markens infiltrationsförhållanden. Detta kan leda till större skador på mark och jordbruksverksamhet än vad som bedömts av sökanden.

Vidare kritiseras att det antagna tidsperspektivet i ansökan avseende åtgärdernas omgivningspåverkan är begränsat till en så kort tidsperiod som 20 år. En konsekvensbedömning av en permanent vattenanläggning måste utgå från ett längre tidsperspektiv, med hänsyn tagen till prognosticerade klimatförändringar, havsnivåhöjning samt framtida exploatering med ökade flöden i vattendragen. Detta har även framförts i fastighetsägarnas tidigare yttrande.

I Swecos kompletterande PM:en förtydligas bl.a. begreppet flöde med viss återkomsttid. En frekvensanalys resulterar i sannolikheter för att flöden i ett aktuellt vattendrag ska inträffa under ett givet år, dvs. att ett 10-årsflöde är ett flöde vars sannolikhet är 10 % (1/10) att det inträffar under ett givet år, ett 100-årsflöde är ett flöde vars sannolikhet är 1 % (1/100) att det inträffar under ett givet år, osv. Denna innebörd har Fastighetsägarna kännedom om.

Sökanden har modellerat och beräknat vilka översvämningssmängder som Fastighetsägarnas fastigheter drabbas av vid olika flöden. Dessa har illustrerats i

bilagorna 1a-1d och 2a-2d till Swecos utredning (bilaga 2 till miljökonsekvensbeskrivningen). Den översvämningsmängd (vattenspegel och djup) som enligt Swecos modelleringar orsakas av ett 100-årsflöde - och som alltså därmed ska ha en sannolikhet om 1 % att inträffa ett givet år - sker återkommande. Enbart under hösten 2015 inträffade tre översvämningar av den omfattning som Sweco benämner "Översvämning vid 100-årsflöde kombinerat med medelvattenstånd" (bilaga 1b till Swecos utredning).

Det ska framhållas, till bemötande av sökandens senaste yttrande, att Fastighetsägarna inte har påstått att ett 100-årsflöde har inträffat var tredje till vart femte år. Vad Fastighetsägarna erfar är dock att den omfattning av översvämning (vattenspegeln) som illustreras som en konsekvens av ett 100-årsflöde i den hydrauliska utredningen inträffar regelbundet (och, som nämnts ovan, exempelvis tre gånger under loppet av några månader). Även om det rent faktiskt är möjligt att 100-årsflöden inträffar ofta, eller till och med vid tre tillfällen under ett och samma år, får det dock generellt sett anses vara statistiskt osannolikt med beaktande av sannolikheten för ett 100-årsflöde (1 % under ett givet år). En diskrepans synes därför råda mellan modellerad översvämning enligt ett 100-årsflöde och verklig översvämningsproblematik. På motsvarande sätt ger inte heller de modellerade översvämningarna vid 10-årsflöden en korrekt bild av översvämningsproblematiken på Fastigheterna, eftersom de faktiska översvämningarnas intervaller och utbredningar avviker så påtagligt från den statistiska sannolikheten för flödena.

Detta är anledningen till varför Fastighetsägarna ifrågasätter underlaget och ingångsvärdena till sökandens översvämningsberäkningar. Den verkliga frekvensen och omfattningen av översvämningarna utgör skäl för antagandet att modelleringen utgår från underskattade flöden. Även Tyréns har i sitt utlåtande bedömt att flöden och havsvattennivåer riskerar att vara underskattade i den hydrauliska utredningen.

Habo Golf AB lyfter fram omständigheten att golfbaneområdet är detaljplanelagt. Att området är detaljplanelagt som golfbana innebär dock inte att golfbanan vid varje tidpunkt ska vara skyddad från väder- och vattenförhållanden som kan med-

föra hinder för golfverksamheten. En detaljplanelagd markanvändning innebär heller inte att sådan markanvändning har ett starkare skyddsintresse än, som i detta fall, angränsande jordbruksmarker och bebyggelse. När golfbanan anlades torde dessutom markförhållandena och översvämningsrisken har varit väl känd då området sedan lång tid tillbaka utgjort ett naturligt översvämningsområde vid höga flöden i Önnerupsbäcken och Höje å. Marken inom detaljplaneområdet måste således anses vara lämplig för avsett ändamål (golfbana) även med hänsyn till sannolikheten för översvämning och konsekvenserna av en översvämning.

Fastighetsägarna befarar att ökade flöden i Önnerupsbäcken pga. förstärkta och tillbyggda invallningar mot golfbanan medför ökade vattenmängder som istället däms upp på Fastigheterna, med risk för skador på byggnader och tomtmark som följd, liksom förvärrade skador på jordbruksmarken.

Sökandens utredning visar att vattendjupet på Fastigheterna kommer att öka med 5-10 cm i förhållande till nollalternativet i den simulerade situationen ”vall på +1,6 meter vid ett 100-årsflöde kombinerat med ett medelvattenstånd”. Utredningen uppskattar att varaktigheten av de tillkommande översvämningarna på Fastigheterna uppgår till tre dygn vid ett 100-årsflöde. Vid större översvämningar tränger vatten från ån långt in på Fastigheterna och står nära såväl bostadshus och ekonomibygnader.

Ökade översvämningar, med ökade vattendjup samt en ökad varaktighet, till följd av invallningsåtgärder riskerar således att vatten tränger in ytterligare på Fastigheterna med skador på byggnader och vägar.

Jordbruksverket har i rapporten Jordbruksmark och kontrollerade översvämningsytor (2017:4) beskrivit de skador för jordbruk och jordbruksmark som översvämningar kan orsaka. En översvämning kan ha olika konsekvenser beroende på när den inträffar. I rapporten anges att översvämning på våren kan senarelägga sådd eller allvarligt skada en nysådd gröda. Under vintern riskerar översvämmade åkrar att frysa, vilket kan skada övervintrande grödor. En översvämning orsakar störst

ekonomisk skada för odlingen om den inträffar sent under odlingssäsongen, eftersom detta kan leda till en total skördeförlost. Översvämningar kan även få långtgående konsekvenser och medföra en påverkan på produktionen flera år efter översvämningen, t.ex. pga. att översvämningen har orsakat en försämrad markstruktur och markpackningsskador, omläggning i planering och växtföljder samt förlust av ett gynnsamt markekosystem.

Översvämningar av jordbruksmark medför även negativa miljömässiga konsekvenser. Som exempel anges av Jordbruksverket att syreförbrukande organiskt material och jordpartiklar spolats bort genom översvämningar, vilket kan leda till syrebrist och bottendöd i recipienten. Andra problem är att partiklar i vattnet ökar grumlingen och sedimentationen och att växtskyddsmedel och andra föroreningar kan följa med partiklarna eller infiltrera grundvattnet vid översvämningar. Översvämningar medför även att viktiga näringsämnen spolats bort eller lakas ur jordbruksmarken.

Mot bakgrund av skaderiskerna till följd av förvärrade översvämningar anser Fastighetsägarna det saknas tillräckligt bärande skäl för att golfbanan ska erhålla skydd mot översvämningar och höga vattenflöden på bekostnad av att Fastigheterna skadas och orsakas intrång i markanvändningen. Sökandens utredning visar på en påverkan och ökade översvämningar av Fastigheterna till följd av ansökt verksamhet. Fastighetsägarnas rätt till ersättning för intrång och skador bör således utgå enligt normala ersättningsgrundande regler enligt miljöbalken, snarare än genom regelverket för oförutsedd skada.

Det är långt ifrån ”osannolikt” att översvämningar - både i större och mindre omfattning - inträffar vid skördetid med omfattande skador som följd. För fastighetsägarna innebär dock såväl risken för ökade översvämningar och de faktiska skador som ökade översvämningar kan medföra på fastigheterna en oacceptabel följd av den sökta verksamheten.

Habo Golf påpekar även, rörande påverkan på enskilda intressen, "*att aktuella vallar, för vilka bolaget nu söker tillstånd att återställa till en nivå om +1,6 meter, när de anlades hade en höjd som i vart fall inte underskred den sökta*". Detta saknar dock relevans i sammanhanget. Vallarna anlades enligt ansökan i slutet av 1800-talet och rätten till återställande får anses vara förfallen då vallarna inte underhållits och dess funktion inte upprätthållits på många år. Med andra ord besitter Habo Golf inte någon "rätt att återställa" en invallning och det kan ej heller anses vara fråga om "reparation" eller "underhåll" av vallarna (såsom anges i ansökan).

Vidare är det inte relevant att beakta vilken höjd tidigare anlagda vallar har haft eftersom den nu ansökta verksamheten måste prövas utifrån dagens förutsättningar, risker och omgivningspåverkan. Flödena i Önnerupsbäcken och Höje å har förändrats jämfört med den tidpunkt då de tidigare vallarna uppfördes. Golfbanan var långt ifrån påtänkt då de tidigare vallarna anlades och den yta som golfbanan idag är belägen på har historiskt sett varit våtmark och översvämmats pga. dess låglänta läge vid vattendragen. Dagens översvämningar har också en förändrad omfattning, varaktighet och återkomsttider, samt påverkas i hög grad av klimatförändringar, ökad nederbörd och höjd havsvattennivå. Vilka nivåer vallarna eventuellt hade i slutet av 1800-talet kan således inte tillmätas någon betydelse för tillståndsprövningen.

Det är sammantaget Fastighetsägarnas mening att ansökan och dess underlag inte ger tillräckligt och tillförlitligt stöd för Habo Golfs påstående att skada inte uppkommer på enskilda intressen. Fastighetsägarna anser att Habo Golf inte i tillräcklig grad visat att de grundläggande hänsynsreglerna i miljöbalken iakttas och att verksamheten kan bedrivas utan att skada uppkommer på Fastigheterna. Habo Golf har inte heller föreslagit några åtaganden i form av skyddsåtgärder eller försiktighetsmått för att undvika risk för skada på enskilda intressen, däribland Fastighetsägarnas intressen, vilket är en betydande brist i ansökan. Det finns således skäl att på både materiell och saklig grund avslå Habo Golfs tillståndsansökan.

Grunder för yrkandet om ersättning för skada

Till följd av ökade översvämningar riskerar Fastighetsägarna alltså att orsakas skördeförluster, förluster av växtnäring och jordmaterial, försämrad dränering på grund av försämrad markstruktur, ökade produktionskostnader, skador på jordbruksmarken genom att jorden lakas ut på näringsämnen, m.m. Ökade översvämningar medför även ökad risk för skador på bebyggelse då vattennivån vid dagens översvämningar står nära inpå gårdsbyggnaderna på fastigheten XYY.

Den skada som kan orsakas Fastigheterna till följd av invallningsåtgärderna kan bedömas och beräknas i form av påverkat marknadsvärde och annan skada på Fastigheterna. Såväl förväntade ökade översvämningar och ökad varaktighet, som ökat avvattningsdjup och höjda grundvattennivåer till följd av varaktiga översvämningar, påverkar marknadsvärdet på jordbruksfastigheter.

Den sökta verksamhetens påverkan på Fastigheternas marknadsvärde och annan skada har beräknats av agronomen H N vid Sydsvensk Markvärdering AB. Som framgår av H Ns värdering uppgår skadan på fastigheterna till 715 000 kr, vilket hänför sig till beräknad marknadsvärdeminskning på jordbruksmarken och annan skada på fastigheterna.

Habo Golf har i sin ansökan föreslagit att skadeersättning bör regleras enligt reglerna om oförutsedd skada och att skadans omfattning i dagsläget torde vara svår att bedöma. Reglerna om oförutsedd skada är emellertid inte lämpliga att tillämpa i förevarande situation där skador kan förutses på Fastigheterna till följd av den sökta vattenverksamheten. Skadan kommer inte vara lättare att bedöma efter att ett eventuellt tillstånd meddelats och tagits i anspråk. Skadan kommer sannolikt inte heller kunna fastställas i sin fulla omfattning efter det att åtgärderna har genomförts och inom den tid som ersättning för oförutsedd skada ska begäras (enligt ansökan, inom femton år).

Det är dessutom möjligt att göra en bedömning av minskat marknadsvärde och annan skada utifrån det underlag som föreligger i målet, vilket också har gjorts

enligt vad som framgår ovan. Därmed anser Fastighetsägarna att en skadereglering inte ska ske genom reglerna för oförutsedd skada.

Om domstolen likväl skulle anse att skadereglering bör ske enligt reglerna om oförutsedd skada yrkar Fastighetsägarna att tiden för att anmäla oförutsedd skada bestäms till 20 år, med beaktande av behovet att kunna ta höjd för och bedöma effekter av invallningen på längre sikt.

Övriga synpunkter på ansökan

Ägarna till fastigheten XYY riskerar även skador på gårds- och ekonomibyggnader. Markvärderaren H N har sin rapport framhållit risken för skada på byggnader till följd av ökade översvämningar, men har inte kunnat uppskatta en sådan skada pga. att sökandens utredning inte redogör för påverkan på byggnaderna. Fastighetsägarna anser mot denna bakgrund att åtgärdernas konsekvenser på omgivningen i allmänhet och Fastigheterna i synnerhet inte är tillräckligt utredda i Habo Golfs tillståndsansökan.

Sökandens syfte med sökt vattenverksamhet är skydda golfbanan från återkommande översvämningar från de vattendrag som passerar golfbanan och sökt åtgärd utgörs bl.a. av vallar och avstängd förbindelse mellan Höje å och damm på golfbanan. Av ansökan framgår dock inte huruvida en annan lösning eller åtgärd till skydd för golfbanan har utretts eller utvärderats

Översvämningsproblematik hanteras inte sällan genom fördröjnings- eller utjämningsmagasin. Enligt Fastighetsägarnas uppfattning torde det finnas förutsättningar för ett magasin i området som skulle kunna hantera de vattenmassor som idag orsakar översvämningar både på golfbanan och på annan mark invid vattendragen. Med hänsyn till att angränsade fastigheter skadas och översvämmas i större omfattning om nya vallar anläggs och de befintliga vallarna byggs ut och förstärkts, bör alternativa åtgärder övervägas som inte innebär en sådan negativ påverkan på angränsande fastigheter. Ett utjämningsmagasin i området skulle sannolikt innebära en lämpligare och mer långsiktig hantering av de återkommande översvämningarna

jämfört med de skador och konsekvenser för omgivningen som vallkonstruktionen kan medföra. Fastighetsägarna anser således att tillståndsansökan borde kompletteras med en utredning av alternativa åtgärder för hantering av översvämningsproblematiken.

Båtnadskravet

I tillståndsansökan anges att kostnaderna för att genomföra sökta åtgärder bedöms uppgå till ca 1,2 miljoner kronor. Vidare påstås - utan att detta redogörs för närmare genom beräkningar eller annat underlag - att översvämningar har medfört kostnader för Habo Golf på mellan 200 000 och 1 miljon kronor per skadetillfälle. Vidare anför Habo Golf att sökta åtgärder inte bedöms ”skada och ej heller medföra någon oacceptabel miljöpåverkan av betydelse på några allmänna eller enskilda intressen” (s. 8 i ansökan).

Som framgår av ovan och av tidigare yttranden anser Fastighetsägarna att sökta åtgärder har en oacceptabel påverkan på jordbruksverksamheten (vilket är både ett enskilt och allmänt intresse) och Fastigheterna. Beräknad skada hänförlig till marknadsvärdeminskning och jordbruksverksamheten uppgår till 715 000 kr, vilket således utgör ekonomiska skador till följd av ökade översvämningar. Därtill ska beaktas Fastighetsägarnas övriga olägenheter av ökade översvämningar på sin mark, samt risken för skador på byggnader.

Det förefaller orimligt att bolaget skulle drabbas av kostnader uppgående till mellan 200 000 kr och 1 miljon kronor per skadetillfälle. Att anlägga eller bygga om golfhål kan innebära kostnader uppemot flera hundratusen kronor, men det kan med fog ifrågasättas om och varför golfbanan behöver vidta ombyggnadsåtgärder i den kostnadsomfattningen varje gång en översvämning inträffar på golfbanan. Sökanden har i vart fall inte presenterat något underlag som styrker dessa påstådda kostnader, vilket är en brist i sig för att kunna göra en båtnadsbedömning.

Det enskilda intresset av att skydda golfbanan mot översvämningar måste dessutom vägas mot det allmänna intresset av att bevara biotopskydd, värna om värdefull och

produktiv jordbruksmark, skydda naturmiljön och motverka en försämring av statusen av vattenförekomsten (vilket miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun bedömer föreligga).

Habo Golfs fördel av att kunna bedriva sin golfverksamhet utan störningar pga. översvämningar vid vissa tillfällen torde knappast överväga de kostnader, skador och olägenheter som åtgärderna förväntas orsaka allmänna och enskilda intressen. Mot denna bakgrund anser Fastighetsägarna att kravet i 11 kap. 6 § miljöbalken inte är uppfyllt och att sökt tillstånd ska avslås även på denna grund.

Habo Golf AB anför i bemötande följande.

Vad gäller de synpunkter som inkommit från länsstyrelsen, Lomma kommun och dess miljöförvaltning samt från Höje å vattenråd önskar bolaget i tillämpliga delar bemöta dessa enligt följande.

Samtliga har i olika grad framfört synpunkter på att golfbanan i kommunens översiktsplan är angiven som översvämningssområde, ävensom att de rent allmänt framfört synpunkter om behov av tillkommande översvämningssområden. Bolaget bedriver sin golfbaneverksamhet inom detaljplanelagt område där ändamålet enligt detaljplan är golfbana och inte översvämningssområde. Samtliga av bolaget sökta åtgärder är till för golfbanan och kommer också att utföras inom nämnda detaljplaneområde och inom bolagets egen fastighet. Till skillnad mot en översiktsplan så är en detaljplan juridiskt bindande vilket innebär att oaktat kommunens uttalanden i översiktsplanen eller allmänt tyckande om nyttan med eller behovet av ytterligare översvämningssområdet, så har bolaget ingen skyldighet att beakta dessa inom ramen för nu gällande detaljplan. Denna typ av synpunkter kan och bör därför inte beaktas.

Såväl länsstyrelsen som miljöförvaltningen hävdar att bolaget inte beaktat det förhållande att pilvallen omfattas av biotopskydd enligt 7 kap 11 § miljöbalken. Skälet till att bolaget inte ansökt om dispens från biotopskyddet är att detta inte

gäller inom området. Som anförts ovan kommer de sökta åtgärderna att utföras inom detaljplanelagt område som i planen är angett som golfbana. Biotopskydd för den typ av åtgärder som bolaget avser utföra gäller på sätt stadgas i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. endast inom område som utgörs av jordbruksmark. Nu aktuellt område utgörs, på sätt framgår av gällande detaljplan, inte av jordbruksmark och kommer heller inte i framtiden att utgöra jordbruksmark innebärande att reglerna om biotopskydd inte är tillämpliga. Bolaget önskar i denna del göra mark- och miljödomstolen uppmärksam på mark- och miljööverdomstolens avgörande av den 11 november 2016 i mål nr M 10680-15.

Nu aktuella pilar planterades av bolaget 1991. Pilarna är således yngre än 30 år varför bolaget även på denna grund ifrågasätter om dessa ska omfattas av biotopskyddet. Härtill får enligt 8a § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. de verksamheter bedrivs och de åtgärder vidtas som omfattas av detaljplan om planen antogs innan det att bestämmelserna om biotopskydd infördes. Detaljplanen antogs av Lomma kommun i januari 1991, det vill säga tre år innan det att bestämmelserna om generellt biotopskydd infördes. Detta sagt så kommer bolaget naturligtvis och med hänvisning till de allmänna hänsynsreglerna att utföra de sökta åtgärderna på ett sådant sätt att flertalet träd ska kunna bevaras. För det fall att domstolen inte skulle dela bolagets tolkning av bestämmelserna i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får bolaget, med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken ansökan om dispens från biotopskyddet för återställandet av vallarna på de platser detta påverka befintliga pilar.

Nu befintliga vallar är bevisligen uppförda innan 1986 då regler om tillståndspflicht för markavvattning infördes och får därmed anses tillkomna i laga ordning. Enda anledningen till att bolaget nu söker lagligförklaring av dessa är att man önskar återställa och bygga ut dem. Härav följer att det av bolaget angivna nollalternativet är korrekt, dock att med hänsyn till länsstyrelsens samrådsbeslut om icke betydande miljöpåverkan behov av nollalternativ saknas. För god ordnings skull får bolaget

också påpeka att frågan om strandskyddsdispens hanteras inom ramen för mark- och miljödomstolens prövning i nu förevarande mål.

Bolaget har låtit Sweco Environment AB simulera effekterna av ett bevattningsuttag om 50 l/s eller 4 320 m³/d vid ett medellågvattnenflöde, se PM av den 27 juni 2016 vilken bifogats inlämnad MKB såsom bilaga. Vid dessa simulerade uttag sänks inte vattenytan i Höje ås norra gren. Bolaget söker nu tillstånd till bevattningsuttag motsvarande 40 % av de av Sweco simulerade uttagsmängderna. Om domstolen skulle anse att det är nödvändigt att fastställa villkor för nu sökt bevattningsuttag har bolaget inget att erinra mot att villkor fastställs i enlighet med vad länsstyrelsen och Höje ås vattenråd anfört i sitt yttrande. Samtidigt framhåller bolaget att det inte är möjligt att knyta något särskilt villkor om begränsning och/eller mätning i anslutning till det s.k. dämnet vid dammarna.

Det är bolagets bedömning att nu sökta bevattningsuttag eller sökt verksamhet i övrigt inte kommer att medföra försämrad status eller äventyra möjligheten att uppnå god status i Höje å.

Bolaget har även övervägt en flyttning av uttagspunkten till huvudfåran i enlighet med vad vattenrådet föreslår, men detta har visat sig vara en alltför kostsam lösning. En sådan placering skulle innebära ökade kostnader på 300 000 - 400 000 kronor.

Vidare önskar bolaget bemöta de synpunkter som inkommit från de fastighetsägare som har jordbruksmark belägen norr om golfbanan. Dessa har vad gäller risken för skada på deras mark haft synpunkter på bolagets översvämningstudning. Till svar på dessa synpunkter får bolaget hänvisa till vad Sweco Environment AB uttalat och som återges nedan. Det kan i denna del tilläggas, på sätt angetts ovan, att SMHI stödjer sina egna beräkningar om flöden och översvämningsscenarior på samma utredningsunderlag som det bolaget presenterat i målet. Av detta följer att bolaget vidhåller sin uppfattning att nu sökt verksamhet inte bedöms medföra skada på nämnda jordbruksmark. Om skada till trots mot vad bolaget redovisat ändå skulle

uppkomma får denna hanteras inom ramen för reglerna om anmälan om oförutsedd skada.

Sweco menar att översvämningsmodellen återger översvämnings- och skadepåverkan på ett korrekt sätt. Modellen har kalibrerats mot översvämnings- och skadepåverkan i juli 2007 då flödet var i storleksordningen av ett 100-årsflöde. Sällan finns underlag vid översvämningsmodelleringar för att kunna kalibrera modeller mot sådana extrema händelser och att modellen kunnat kalibreras och uppvisat goda resultat för en sådan händelse gör modellen tillförlitlig.

Sweco vill även klargöra begreppet flöde med viss återkomsttid, som ofta missuppfattas. Ett flöde med viss återkomsttid är ett statistiskt begrepp som beräknas med hjälp av en så kallad frekvensanalys. En frekvensanalys baseras på observerade flödesdata och använder det högsta uppmätta flödet för respektive år i mätserien. Analysen resulterar i sannolikheter för att flöden i det aktuella vattendraget ska inträffa under ett givet år. Ett visst flöde kan till exempel ha en sannolikhet på 1/10 att inträffa under ett givet år. Denna årliga sannolikhet återges som ett 10-årsflöde. Många tolkar 10-årsflöde som det högsta flödet som kan inträffa under en tioårsperiod, men det är en felaktig tolkning. Ett 10-årsflöde är ett flöde vars sannolikhet är 10 % (1/10) att det inträffar under ett givet år. Ett 100-årsflöde motsvarar ett flöde vars sannolikhet är 1 % (1/100) att det inträffar under ett givet år. Eftersom detta är rent statistiska begrepp kan mycket väl ett 10-årsflöde inträffa flera gånger under ett visst år, även om det är mindre sannolikt.

I utredningen har återkomsttider för olika flöden hämtats från SMHI, som baserat sin analys på flödesdata från deras mätstation i Höje å. Mätstationen är belägen i södra Lund vid Trolleberg, som ligger cirka 4 km uppströms golfbanan. Vid denna mätstation, i vilken flöden mätts sedan 1973, är det bara översvämnings- och skadepåverkan i juli 2007 som motsvarar ett 100-årsflöde. Därefter har ytterligare två händelser med flöden över 20 m³/s inträffat. Det går därför inte att styrka fastighetsägarnas yttrande om att ett 100-årsflöde inträffar vart tredje till vart femte. Mätningarna visar dock att de tre högsta flödena har inträffat under de senaste 10 åren. Denna

senaste 10-årsperiod utmärker sig jämfört med tidigare perioder avseende höga flöden.

För Önnerupsbäcken, där det inte finns någon flödesstation, har statistisk återkomsttid för olika flöden beräknats baserat på flöden i Höje å som justerats efter skillnaden i storleken på avrinningsområdena (så kallad *areaskalering*). Denna metodik är väl vedertagen för att beräkna återkomsttid för flöden i vattendrag där mätningarna inte finns tillgängliga.

Ytterligare synpunkter från fastighetsägarna är att den hydrauliska utredningen är ofullständig då den enbart omfattar situationer då vattennivån i havet antingen är medelvattennivå eller 100- årshögvatten och därmed inte effekterna av mer förekommande återkomstnivåer i Öresund. Vidare anser fastighetsägarna att det saknas simulering av högvattenflöde i vattendrag samtidigt som högvattennivå råder i havet. Den hydrauliska utredningen av invallningen visar att vallarna inte påverkar översvämningssituationen negativt vid högvatten i Öresund när det samtidigt är medel-flöde i vattendragen. Vidare har utredningen undersökt effekterna av ett medelhög-flöde som inträffar samtidigt som ett 100-årshögvatten i Öresund. Simuleringen visade på en dämning med 10 cm i Önnerupsbäcken och med 5 cm i Höje å.

Slutligen anser fastighetsägarna att utredningen inte redogör för de sökta åtgärdernas påverkan på vattennivån längre uppströms och då särskilt vid byn Önnerup där översvämning av bostadshus sker frekvent. Enligt den hydrauliska utredningen kommer åtgärden ej påverka vattennivån ändå upp till byn Önnerup. Således kommer inte översvämningssituationen i byn förvärras med den planerade invallningen.

Bolaget anser att frågan om ersättning, om skada till trots mot vad bolaget anfört i denna del ändå skulle uppkomma, bör hanteras inom ramen för reglerna om oförutsedd skada. Aktuella vallar, för vilka bolaget nu söker tillstånd att återställa till en nivå om +1,6 meter, hade när de anlades en höjd som i vart fall inte underskred den nu sökta.

DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den miljökonsekvensbeskrivning som igår i ansökan uppfyller kraven på en sådan beskrivning i 6 kap. miljöbalken.

Beskrivningen ska därför godkännas.

Lagligförklaring

Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgivit att befintliga vallar haft sin nuvarande utformning sedan 1950-talet. Frågan om lagligheten av vallarna ska därför bedömas enligt 1918 års vattenlag. Mark- och miljödomstolen bedömer vallarna med inmätta plushöjder är lagliga.

Tillstånd att reparera, återställa samt nyanlägga vallar

Samtliga remissmyndigheter och enskilda sakägare avstyrker ansökan.

Länsstyrelsens invändningar rör bl.a. verksamhetens förenlighet med detaljplan, samt det faktum att biotopskyddade pilar kan påverkas. Lomma kommun och dess miljö- och byggnadsnämnd anser att vallarna motverkar möjligheten att förbättra vattenkvaliteten i Höje å, att översvämningsscenarioet är ofullständigt beskrivet och att skyddade arter och biotoper kan påverkas negativt.

Enskilda sakägare anför att modelleringen utgår från underskattade flöden och att invallningsåtgärderna kommer att medföra betydande olägenheter för deras fastigheter genom skador på mark, grödor och övrig jordbruksverksamhet till följd av förvärrade översvämningar. De anser även att båtnadskravet inte är uppfyllt.

Detaljplan

Enligt 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken får ett tillstånd inte ges i strid med en detaljplan. Den aktuella golfbanan omfattas av en detaljplan antagen av kommunfullmäktige den 31 januari 1991. Området är i huvudsak avsatt som golfbana.

Mark- och miljödomstolen finner, med beaktande av att endast planbestämmelserna - inte planbeskrivningen - har rättsverkan, att de ansökta åtgärderna avseende invallning av golfbanan inte strider mot gällande detaljplan.

Markavvattning

Markavvattning definieras i 11 kap. 2 § miljöbalken så som en åtgärd som utförs för att bl.a. skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något viss ändamål. Av förarbetena till miljöbalken (prop.1997/98:45 del 2 s 127) framgår att en invallning som avses bli kvar för att skydda mot framtida översvämningar utgör markavvattning i balkens mening. Den aktuella invallningen utgör därmed markavvattning.

Enligt 4 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. råder förbud mot markavvattning i bl.a. Skåne län. Enligt 11 kap. 14 § miljöbalken, jämfört med 21 kap. 3 § balken, får mark- och miljödomstolen i ett mål som detta efter ansökan meddela dispens från nämnda förbud om det finns särskilda skäl. Habo Golf AB har ansökt om sådan dispens. Ingen har motsatt sig denna ansökan. De ansökta åtgärderna avser att säkerställa funktionen hos en befintlig invallning. Mark- och miljödomstolen bedömer att sådana särskilda skäl som avses ovan föreligger. Dispens från markavvattningsförbudet ska därför lämnas för de ansökta invallningsåtgärderna.

Biotopskydd

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken får regeringen föreskriva att vissa typer av små mark- eller vattenområden ska utgör s.k. biotopskyddsområden. Inom ett sådant område får man inte vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Enligt bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. utgör en pilevall ett biotopskyddsområde. En sådan pilevall finns på den norra vallen. För att kunna restaurera vallen måste tio av dessa träd avverkas.

Habo Golf AB anför att de aktuella pilarna inte omfattas av biotopskyddet eftersom de planterades av bolaget så sent som 1991. Skulle de likväl utgöra ett biotopskyddsområde åberopar bolaget 8a § förordningen om områdesskydd, enligt vilken sådana åtgärder får vidtas som behövs för att genomföra en detaljplan. Bolaget har dock framställt ett yrkande om dispens som sådan erfordras.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den aktuella pilevallen utgör ett biotopskyddsområde. Ett återställande av befintlig vall kan inte anses utgöra sådana arbeten som behövs för att genomföra gällande detaljplan. En avverkning av pilträd fordrar därför dispens.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det i detta fall finns särskilda skäl att meddela dispens. Som villkor bör gälla att trädstammarna ska placeras inom området för att gynna sådan djur- och växtarter som är beroende av död ved.

Bolaget har åtagit sig att som kompensationsåtgärd plantera nya träd. Denna plantering bör ske på en linje så att en spridningskorridor tillskapas som kan fungera som den borttagna pilevallen.

Översvämning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den hydrauliska utredning som sökanden redovisat kan ligga till grund för bedömning av risken för olägenhet och skador till följd av översvämning. Utredningen visar att invallningen redan vid ett beräknat 10-årsflöde ger tillkommande översvämningsytor nordväst om golfbanan. Ingen av ägarna till berörda fastigheter har motsatt sig åtgärden.

Ett 100-årsflöde ger marginella tillkommande översvämningsytor, så även i nordost. De översvämmade ytorna får ett extra vattendjup med 5-10 cm. Med hänsyn till att jordarten består av tät lera torde det ske en snabb avrinning och därför inte leda till någon påverkan på grundvattennivån. Skador på växande gröda kan uppstå om översvämning skulle inträffa under skördetid.

Mark- och miljödomstolen bedömer att invallningen efter det att ansökta åtgärder vidtagits visserligen kan komma att orsaka viss olägenhet och skada i form av översvämning på omgivande marker. Skadan kommer dock inte att vara av sådan väsentlig betydelse att den skulle utgöra hinder för tillåtlighet.

Tillåtlighet – slutlig bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att ansökta åtgärder avseende invallningen av golfbanan går att förena med sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som kan krävas enligt miljöbalken att skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön inte kan bevaras. Nyttan av åtgärderna torde, från såväl allmän som enskild synpunkt, överväga kostnaderna och olägenheterna av dem.

Hinder mot tillstånd föreligger inte på grund av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, bestämmelserna om biotopskyddsområde i 7 kap. eller de särskilda hänsynsreglerna om båtnad och markavvattning i 11 kap., ej heller mot balkens bestämmelser i övrigt. Tillstånd ska därför lämnas till de ansökta åtgärderna avseende invallningen.

Tillstånd att bortleda ytvatten

Habo Golf har yrkat att under tiden maj-september få bortleda 1 800 m³/d från Höje å för bevattning av golfbanan. Den ansökta uttagpunkten är belägen i Höje å norra gren (6174003, 378792 SWEREF99 TM). Remissmyndigheterna och Höje å vattenråd har uttryckt farhågor för att uttaget skulle skada växt- och djurlivet med hänsyn till medellågvattenföring. Vattenrådet anser att uttagpunkten bör flyttas från Höje å norra gren till Höje å huvudfåra, som inte alls riskerar att skadas av de vattenuttag som bolaget ansöker om.

Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska för en åtgärd som tar i anspråk ett vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med

minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Enligt 2 kap. 7 § gäller detta krav i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla det.

Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgivit att en flyttning av uttagspunkten till huvudfåran skulle fördyra projekten med ca 300 000 – 400 000 kr, dock utan att presentera någon närmare kalkyl.

Mark- och miljödomstolen bedömer, med hänsyn till risken för skador på miljön i den norra åfåran, att det inte är orimligt att kräva att uttaget sker i huvudfåran i stället för i norra grenen. Den ansökta platsen för vattenuttaget uppfyller därför inte miljöbalkens krav enligt ovan. Yrkandet ska därför avslås.

Tillstånd till avledning av överskottsvatten

Habo Golf ansöker om tillstånd att avleda uppsamlat överskottsvatten från golfbanans dammar till Höje å. Åtgärden har inget direkt samband med markavvattningen.

Av 11 kap. 3 § miljöbalken framgår att bortledning av vatten från ett vattenområde utgör vattenverksamhet. Med vattenområde avses även vissa konstgjorda vattensamlingar (prop. 1997/98:45 del 2 sid 128). Mark- och miljödomstolen bedömer att golfbanans dammar utgör vattenområden. Det ansökta bortledandet utgör därmed vattenverksamhet.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att vattenytan i vattendraget vid högre flöden inte kommer att höjas märkbart. De högre flödena i vattendraget kommer att sammanfalla med perioder då behovet att pumpa vatten från golfbanan är som störst. Den finns en risk att det vatten som pumpas ut innehåller växtnäringsämnen och bekämpningsmedel som sprids på golfbanan. Det finns dock ingen analys av föroreningsinnehållet i vattnet i dammarna.

Mark- och miljödomstolen bedömer att risken för att avledningen skulle förvärra en översvämning är liten. Domstolen bedömer likaså, med beaktande av att Höje å

löper genom ett utpräglat jordbruksområde, att det eventuella tillskottet av föroreningar inte kan orsaka annat än försumbara förändringar i vattenkvaliteten. Det finns därför inga hinder mot att lämna sökt tillstånd. Den avledda vattenmängden får dock inte överstiga 4000 m³/d, vilket motsvarar nuvarande pumpkapacitet.

Villkor

Villkor för de tillståndgivna vattenverksamheterna bör föreskrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget föreslagit. Något särskilt villkor om miljöklassade drivmedel behövs inte, då detta följer direkt av författning. Ett kontrollprogram bör upprättas innan arbetena påbörjas.

Arbetsid m.m.

Arbetstiden och tiden för anmälan av oförutseddskada bör bestämmas i enlighet med bolagets yrkande till tre resp. femton år.

Ersättning för skada

Ägarna till fastigheterna Lomma XYY, XXZ och XXY har yrkat ersättning enligt 31 kap. 16 § miljöbalken för skador till ett belopp om 715 000 kr. Habo Golf AB har motsatt sig yrkandet och anfört att frågor om skadestånd i detta fall ska hanteras som oförutsedd skada.

Om domstolen vid en tillståndsprövning av vattenverksamhet finner att det finns risk för skada ska detta regleras vid provningstillfället. Frågan om skadeersättning får inte sättas på provotid. Reglerna om oförutsedd skada kan bara tillämpas för sådana skador som domstolen inte förutsett vid provningstillfället.

Av tillåtlighetsprövningen ovan framgår att invallningen kan komma att orsaka viss skada i form av översvämning på omgivande marker. Bolaget har vidgått att det finns en sådan risk men bedömt den som liten.

Fastighetsägarna har uppskattat att cirka 4 hektar kan drabbas av tillkommande översvämningar om sökta invallningsåtgärder genomförs. Domstolen bedömer, med utgångspunkt i en återkomsttid på 50-100 år och 20-80 % skada vid varje tillfälle, att den årliga skadan på grödor blir ca 0,67 %. Det innebär endast en försumbar minskning av marknadsvärdet och därför bör fastighetsägarna inte tillerkännas någon inträngsersättning utan enbart ersättning för annan skada. Med utgångspunkt i fastigheternas skördevolymer och eventuella växtnäringsförluster bedöms en rimlig ersättning vara 7 500 kr per hektar, vilket ger 30 000 kr. Habo Golf AB ska därför förpliktas att ersätta fastighetsägarna för framtida skador av tillkommande beräknad översvämning med detta belopp.

Av det underlag som sökanden redovisat kommer huvuddelen av prognosticerade översvämningar att utbreda sig inom fastigheten XYY. Även fastigheten XXY kommer att påverkas, men i mindre omfattning jämfört med fastigheten XYY. Utifrån den prognosticerade utbredningen av översvämningarna bedömer domstolen att ägarna till fastigheten XYY ska tillerkännas ett skadestånd om 20 000 kronor och att ägarna till fastigheten XXY ska tillerkännas ett skadestånd om 10 000 kronor.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsens yrkande om rättegångskostnader är medgivna av sökanden och bifalls därför.

M Es huvudmän har vid huvudförhandlingen på grund av en fel-summering yrkat på en ersättning om sammanlagt 269 316 kronor exklusive mer-värdeskatt för rättegångskostnader. Utifrån den vid huvudförhandlingen ingivna kostnadsräkning och de i denna redovisade delbeloppen ska emellertid det yrkade beloppet för rättegångskostnader vara 298 116 kronor exklusive mervärdeskatt, varav 229 500 kr avser arbete och 68 616 kronor utlägg.

Sökanden har medgivit att som ersättning för nedlagt arbete betala 101 240 kronor till advokat M Es huvudmän. Vad gäller ersättning för utförda

tekniska utredningar har sökanden bestridit att denne har någon skyldighet att utge ersättning för dessa. Sökanden har gjort gällande att några utredningar inte varit på-kallade, utan att M Es huvudmän i första hand borde ha vänt sig till sökanden och hos denne framställt krav om genomförande av behövliga tekniska utredningar.

I målet har varit fråga om att bland annat bedöma risk för skador i anledning av översvämningar. Detta är en fråga som kräver särskild kunskap om såväl hydrologi som markvärdering. En sakägare ska i första hand begära att domstolen förelägger den sökande att komplettera sin ansökan med de underlag och undersökningar som sakägaren anser behövliga. Domstolen kan dock i detta fall konstatera att det inte varit fråga om att sökandens ansökan behövt kompletteras med olika utredningar och underlag. Det har i stället handlat om att M Es huvudmän haft att värdera de slutsatser och resultat som finns i de utredningar som sökandens sak-kunniga tagit fram. Med anledning härav och den intressekonflikt som föreligger i målet har det varit påkallat för M Es huvudmän att anlita egna sakkunniga för att kunna värdera vad sökanden och dennes sakkunniga anfört beträffande risken för översvämningar och markskador. Kostnaderna för de genomförda undersökningarna framstår inte heller som oskäligen. Med anledning av dessa överväganden ska således M Es huvudmän tillerkännas ersättning för de nedlagda kostnader som dessa haft för de genomförda tekniska undersökningarna.

Beträffande kostnad för ombudsarvode skall sådan ersättning bestämmas med hänsyn till bland annat målets beskaffenhet och omfattning samt till den omsorg och skicklighet med vilken arbetet har utförts, (NJA 1997 s 854). I detta fall får utöver arbete med sedvanlig skriftväxling och deltagande vid huvudförhandling även bedömas ha krävts arbete i anledning av de tekniska utredningar som tagits fram av M Es huvudmän. Med anledning härav anser domstolen att hennes huvudmän bör tillerkännas en ersättning om 229 500 kr för det arbete som hon nedlagt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV 425)

Överklagande senast den 29 november 2017.

Lars Svensson

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Svensson, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius samt de särskilda ledamöterna Lennart de Maré och Eva Karin Olin Hempel.